

ויקרא
פרשיות תזריע ומצורע
פרקים יג – יד

נגעים

עם

קיצור דיני נגעים לפני כל פרשה

ביאורי הפסוקים וביאורים ודיונים בפירוש רש"י

בשילוב דינים העולים מדרשות התו"כ, משנה ותוספתא נגעים,

רמב"ם הל' טומאת צרעת

וחידושי דינים ודיונים מהראשונים מפרשי המשנה והתו"כ

יהודה שושנה

6 8th st.

Lakewood, NJ 08701

908-692-8706

yashoshana@gmail.com

פרשת תזריע ■ נגעים ויקרא יג, א-יז נגעי עור בשר - בהרת

יש ג' סוגי נגעים:

א: נגעי אדם. ב: נגעי בגדים. ג: נגעי בתים.

נגעי אדם (עור בשר)

א: נגע (בהרת) בעור בריא שבגוף (חוץ מהראש והזקן). ב: נגע בשחין ומכוה. ג: נגעי הראש והזקן.

א: בהרת

ד' מראות נגעים המטמאים: בהרת ותולדתה, שאת ותולדתה. בתורה נאמרה "שאת", "ספחת", "בהרת". מראה לבן ביותר נראה יותר עמוק נגד מראה הטבעי של עור הבשר, כמראה חמה נגד הצל, ו"שאת" היינו שנראית יותר גבוה ולא עמוק כ"כ מפני שאין לבנוניתה חזקה כ"כ, ולפיכך בהרת היא המראה הלבנה ביותר, ושניה לה השאת, ולכל מראה יש תולדה והיינו "ספחת" (שפירושה טפל הנגרר אחריה), ויש ספחת לכל מראה, ולפיכך הד' מראות הם בהרת ותולדתה ושאת ותולדתה. וחז"ל אמרו שד' מראות אלו הם (בסדר לבנוניתם מחזקה לכהה): א: עזה כשלג, ב: כסיד החיכל, ג: כצמר לבן, ד: כקרום ביצה (וי"א צמר הוא השני וסיד השלישי, ע"י רמב"ם הל' טו"צ פ"א ה"ב). כל המראות מצטרפין זה עם זה לשיעור גרים (אין זה דבר מוסכם בתנאים ובראשונים. ע"י נגעים פ"א מ"ג ומפרשי המשנה שם, סוגיית הגמ' שבועות ה' ע"ב – ו' ע"ב ובראשונים שם, רמב"ם וראב"ד הל' טו"צ פ"א ה"ג). נגע במראה כהה פחות מארבע מראות נקרא בהק וטהור. הבהרת והשחין ומכוה מיטמאים גם במראה "פתוך" דהיינו לבן המעורב בו אדמיות – "לבנה אדמדמת" הנאמר בשחין ומכוה ונדרש אף על שאר נגעים שבעור הבשר (ע"י נגעים פ"א מ"ב, שבועות ו' ע"א, רמב"ם שם ה"ד). מראה נגע הנראה יותר עזה במי שעורו כהה ככוש או שנראה כהה במי שעורו בהיר כגרמני, נחלקו בזה התנאים, והמפרשים בדברי התנאים, במשנה נגעים פ"ב מ"א ובתו"כ פרק א הלכות ד-ה.

הבהרת מטמאה בכל מקום הגוף חוץ מ: מקום השער שבראש וזקן; ראשי אברים; בית הסתרים.

שיעור הנגע: גרים.

פרשת תזריע ■ נגעים ויקרא יג, א-יז נגעי עור בשר - בהרת

סימני טומאה:

א: פשיון – אם ראה הכהן בסוף ז' ימי הסגר שפשה מהגודל שהיה בתחילה (פשיון לעולם אינו מטמא בתחילה בשום נגע, אלא לאחר הסגר או לאחר הפטור). פשיון כל שהוא מטמא (ולהראב"ד שפשיון הרחוק מטמא אף בנגעי עור בשר כמו בבגדים ובתים (עי' ראב"ד לתו"כ פרק ב(ב) הי"ז), פשיון הקרוב מטמא בכ"ש והרחוק בכגרים). (וראה להלן בדיני נתק שצריך פשיון כרוחב ב' שערות).

ב: שער לבן – אם יש בתוך הנגע שתי שערות לבנות, שנהפכו משחור (או שאר מראה בריא) ללבן אחר שנולד מראה הנגע.

ג: מחית בשר חי – אם יש באמצעו במקום אחד כשיעור עדשה בשר חי, וסביבו יש כעדשה מראה נגע מכל צד, בסך הכל ט' עדשים כשיעור גרים, שהמחיה צריכה להיות "מבוצר" – באמצע הנגע, ו"מכונס" – במקום אחד לא מפוזר טפה כאן וטפה כאן. (בשר חי היינו בשר בריא בלא מראה נגע, ונחלקו הראשונים בנגעים אם צריך להיות מראה בריא לגמרי כשאר בשרו, או אפילו כל שאר מראה ואפי' מראה נגע בפחות מד' מראות נגעים נחשב מחיה, עי' ר"ש ורא"ש נגעים פ"ד מ"ב, ובפיהמ"ש להרמב"ם שם ובהל' טו"צ פ"ג ה"ב, ועי' תוספתא נגעים פ"א ה"ב).

סדר טומאה וטהרה

- הרואה נגע חייב להראותו לכהן. אם יש בו שיעור גרים והוא מד' מראות נגעים ואין בו סימן טומאה מסגירו הכהן, ויש עליו דיני מצורע מוסגר.

ואם יש בנגע סימן טומאה של שער לבן או מחית בשר חי מחליטו הכהן מיד בלי הסגר ויש עליו כל דיני מצורע מוחלט.

- המוסגר, בסוף ז' ימים מראה הנגע לכהן, אם עמד בעיניו מסגירו עוד שבעת ימים שנית. ואם נולד בו א' מג' סימני טומאה, דהיינו שפשה על גודלו הראשון אפילו כל שהוא, או שנולד בו שערות לבנות או מחית בשר חי, מחליטו. ואם כהה מא' מד' מראות הנגע, או שנתקטן לפחות משיעור גרים טהור (ולהראב"ד בתו"כ סוף פרק ב, כל שנתקטן ממה שהיה בתחילה טהור, ואפילו אם עדיין יש בו שיעור גרים, ועי' תוס' חולין י' ע"ב ד"ה אלא. וכן כל שכהה ממראיתו הראשונה אפילו שעדיין בתוך הד' מראות טהור, עי' ש"ס פרק ב(ב) ה"ד. ואם העז נידון כתחילה כנגע חדש, עי' ש"ס).

- בסוף הסגר שני (ביום י"ג, שיום ז' עולה לכאן ולכאן) רואהו הכהן, אם עמד בעיניו או כהה טהור לגמרי (לשיטת רש"י עה"ת אם עמד בעיניו שני שבועות טמא מוחלט ולא נטהר אלא אם כהה, ולשאר ראשונים טהור אפי' בלא כהה). ואם נולד בו א' מסימני טומאה מחליטו.

פרשת תזריע ■ נגעים

ויקרא יג, א-יז נגעי עור בשר - בהרת

- מצורע מוחלט נטהר כשהולך לו סימן הטומאה, דהיינו שהלך הפשיון שעל ידיו הוסגר, או שהלך שער הלבן או המחיה, ואפילו הנגע עדיין קיים, או שנתקטן עיקר הנגע לפחות מכגרים.

- נגע שנשאר אחר הפטור ונולד בו א' מסימי טומאה, אפילו לאחר זמן הרבה, נעשה מוחלט מיד.

אם פרח הנגע בכל הגוף (מתוך טומאה דהיינו אחר הסגר או החלט, ולא בתחילה) טהור. אם חזר, דהיינו שנולד מקום בשר חי (בריא) במקום אחד, ואפילו בראשי אברים (אף שאינם מטמאים בנגעים בתחילה), טמא, עד שיתמעט הנגע מכגרים או שיחזור ויפרח בכולו.

מצורע מוסגר שנטהר צריך טבילת גופו ובגדיו. מצורע מוחלט שנטהר צריך כל סדר טהרת המצורע כולל תגלחת וצפרים וכו' כמבואר להלן בתחילת פרשת מצורע.

דין טומאת המצורע

מצורע מוסגר או מוחלט ('אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה' - מגילה ח ע"א, ועי' נגעים פ"ח מ"ח,) צריך שילוח חוץ לג' מחנות. ומטמאים כאב הטומאה במגע ובמשא (ונחלקו הראשונים אם מטמאים בהיסט), במשכב ובמושב, ומעיינותיהם כאב הטומאה. ומטמאים בביאה לאהל כל אשר באהל. בימי ספרו, דהיינו בז' ימים שמאחר הבאת צפרים עד הבאת קרבנותיו, מותר ליכנס למחנה ישראל, ומטמא כאב הטומאה של שרץ, דהיינו במגע בלבד, לא במשא ולא במשכב ומושב ולא בביאה לאהל. אמנם בימים אלו נאסר באשתו, משא"כ בימי הסגרו שהיה מותר. לאחר ספירת ז' ימים ותגלחת שניה וטבילה (כדלהלן בפ' מצורע) טהור מלטמא כשרץ, והוא מחוסר כפורים, ואסור ליכנס לעזרה או לאכול קדשים עד שיביא קרבנותיו ביום השמיני. (עי' מנחת חינוך מצוה קעג אות ט שאז כבר מותר באשתו דמקצת היום ככולו.)

פרק יג

(א) וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

(ב) אָדָם כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר־בְּשָׁרוֹ שְׂאת או־סַפְּחַת אוֹ בַּהֲקָת וְהָיָה בְּעוֹר־בְּשָׁרוֹ לִנְגַע צִבְעָת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל־אַחֵר מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים:

פרשת תזריע ■ נגעים
ויקרא יג, א-יז נגעי עור בשר - בהרת

שאת או ספחת וגו'. שמות נגעים הם ולצנות זו מזו: ראה ההקדמה, בהרת היא הלבנה החזקה ביותר, שניה לה שאת שנראית יותר גבוה, וספחת היינו תולדה - תולדה לבהרת ותולדה לשאת, נמצא שיש ד' מראות נגעים. **זהרת. חצרצורות טיי"א צלע"ז וכן (איוב לו כא) זהיר הוא בשחקים: אל אהרן וגו'. גזירת הכתוב היא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן:** אם הכהן עם הארץ שאינו בקי בדיני או במראות נגעים מביא חכם ישראל עמו ומלמד לו הדין, אבל הפסק צריך לצאת מפי כהן.

(ג) וְרָאָה חֵכֶהָן אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בִּנְגַע הַפֶּה לִבֶּן וּמֵרָאָה הַנֶּגַע עִמָּךְ מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נִגַע צֹרְעַת הוּא וְרָאָהּ חֵכֶהָן וְטָמְא אֹתוֹ: ראה ההקדמה שמראה עמוק היינו שצריך להיות מא' מד' מראות נגעים, וצריך הסגר אם יש בו כשיעור, ואם יש בו אחד מסימני טומאה הרי הוא מוחלט מיד, וכאן אומר הפסוק שאם יש בו שער לבן שהוא אחד מסימני טומאה מחליטין אותו מיד. ולהלן מפרט הכתוב דין הסגר כשאין לו סימן טומאה.

מ"וראה הכהן" נדרש בתו"כ שיהא עיניו בו בשעה שהוא רואה אותו. "בעור הבשר" שיהא בשר הסמוך לנגע ראוי לפשיון, למעט סמוך לראש וזקן או שחין ומכוה. ושיהא רואה עמו הבשר הסמוך לו. "וראהו הכהן" שצריך לראות כולו כאחד, פרט לראשי אברים שאם יש נגע כגרים בראש אצבע או בחוטם, מקום שאינו יכול לראות כולו כאחד, לא נטמא.

ושער צנגע הפך לצן. מתחלה שחור והפך ללצן צמוך הנגע, ומעוט שער

שנים: צריך שיהיה תחילה נגע כשיעור, והנגע יהפוך השערות ללבן. וזה ש"שער" משמע שנים, כך נדרש בתו"כ פרק ב ה"ב, וראה המפרשים שם איך משמע כן (עי' רבינו הלל, קרבן אהרן, עזרת כהנים, ולהראב"ד פי' מחודש, ועי' ע' תוס' יו"ט נגעים פ"ד מ"א ומלב"ם כאן). **עמק מעור צשרו. כל מראה לצן עמוק הוא,**

כמראה חמה עמוקה מן הצל: ראה ההקדמה שעמוק הוא במראה ולא בממשות, ומראה עמוק מורה שהנגע לבן עז ולפיכך נראה עמוק נגד מראה בשר הבריא שלידו, כמראה חמה ליד הצל. **וטמא אהו. יאמר לו טמא אתה,** (היינו מוחלט. הכהן צריך להוציא מפיו הפסק "טמא", בין כשהוא מסגירו ובין כשהוא מחליטו, וזה אפילו כשהסימן טומאה ברור לכל). **ששער לצן סימן טומאה הוא גזירת הכתוב:**

(ד) וְאִם־בִּהְרֹתָ לִבְנֵהּ הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעִמָּךְ אֵין־מֵרָאָה מִן־הָעוֹר וְשָׁעֲרָה לֹא־הָפַךְ לִבֶּן וְהִסְגִּיר חֵכֶהָן אֶת־הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים: בפסוק

פרשת תזריע ■ נגעים

ויקרא יג, א-יז נגעי עור בשר - בהרת

הקודם נאמר שאם יש בו שער לבן (או מחיה) הוא מוחלט מיד בלא הסגר, וכאן נאמר שאם אין בו סימן טומאה צריך הסגר ז' ימים.

ועמק אין מראה. לא ידעתי פירוש: רש"י עומד על הקושי שעמוק פירושו שנראה עמוק מחמת חוזק הלבנונית, וד' מראות נגעים המטמאים נראים עמוקים, וא"כ בודאי מראה עמוק, שאל"כ אין זה מראה נגע כלל וטהור, וא"כ קשה לאיזה ענין נאמר כאן ועמק אין מראה. ועי' ברמב"ן פסוק ג'. **והסגיר. יסגירונו צנית אחד ולא יראה עד סוף השבוע, ויוכיחו סימנים עליו:** בנגעי עור בשר הסגר היינו שמסגיר האדם שיש עליו הנגע שלא יצא מן הבית כל שבועה (ולא שישגיר הנגע בלבד ע"י כיסוי וכדומה).

(ה) וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהָנֶה הַנֶּגַע עֹמֵד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית: בתוך ימי ההסגר אין הכהן רואה הנגע ואין שום שינוי משנה דינו, ואפילו כהה לגמרי או נתקטן בימי הסגר וחזר לכמות שהיה ביום השביעי, אין השינויים שבתוך ימי ההסגר חלים כלל, ואין דינו אלא כפי שנראה לכהן בסוף ההסגר ביום השביעי. בתו"כ פרק ב ה"א נדרש מ"ביום" שאין רואה נגעים בלילה, ועוד אמרו לא בשחרית ולא בין הערבים ולא בצהרים, אלא בשעות שביעתיים, ונחלקו התנאים בתו"כ שם ובמשנה נגעים פ"ב מ"ב באיזו שעות רואה. ואינו רואה לא בתוך הבית ולא ביום המעון.

צעניו. צמראהו וצשיעורו הראשון: "במראהו" משמע שאם לא עמד במראהו הראשון אלא העז לבנוניתו הרי הוא מוחלט, אך אין הדין כן, שכל שנשתנה ממראה למראה בתוך הד' מראות אין לזה דין שינוי, וכן אם כהה לא נטהר אלא אם כן כהה למטה מד' מראות נגעים. (מלבד לשיטת הראב"ד שהבאנו בהקדמה, שאם כהה נטהר, ואם העז נידון כנגע חדש מתחילה.) ושמא כוונת רש"י שעמד "במראהו" היינו שלא כהה למטה מד' מראות נגעים. "ובשיעורו" היינו שלא פשה, ואמנם זה פשוט כמפורש בהמשך הקרא, ושמא הכוונה היא שלא נתמעט משיעורו הראשון. ואמנם אם נתמעט לפחות מכגריס בודאי טהור, ואם נתקטן מכמות שהיה אבל עדיין יש בו שיעור גריס, לרוב הראשונים צריך הסגר שני, ולהראב"ד בתו"כ (הובא בהקדמה) טהור. **והסגירו שנית. הא אם פשה צשצוע ראשון טמא מוחלט:**

(ו) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׁנִית וְהָנֶה בִּתְּחִלָּה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְטַהֲרָה הַכֹּהֵן מִסַּפַּחַת הָאֵשׁ וּבָכֶם בְּנִדְוֵי וְטַהֲרָה:

כהה. הוכחה מראיתו, הא אם עמד במראיתו או פשה טמא: זו היא שיטת רש"י לפי משמעות הקרא שאם כהה הנגע טהור, אבל אם עמד בעינו ב' שבועות ולא כהה מראיתו כלל הוא טמא מוחלט. אך כל הראשונים והמפרשים כאן, בתו"כ, ובמשניות חולקים על רש"י ומוכיחים מכמה משניות וברייתות שאם עמד בעינו ב' שבועות שהוא טהור ואף אם לא כהה מראיתו כלל. ועי' ברמב"ן שפירש הפסוק שכהה היינו בתוך ד' מראות נגעים, שאפילו אם כהה למראה שלמטה ממנה, כל שלא פשה טהור, אבל אם פשה טמא, עי"ב. ועי"ע בפירוש הר"ש לנגעים פ"ג מ"א ד"ה לפטור את העומד. **מספחת. שם נגע טהור:** כמו "בהק" שהוא שם לנגע אלא שהוא טהור. (ואין זה כמו "ספחת" לעיל בפסוק ב' שהכוונה היא שהיא טפילה לקודמה דהיינו תולדה לאב.) **וכצם צגדיו וטהר. הוֹאִיל ונזקק להסגר נקרא טמא וצריך טבילה:** שאין הנטהר מתוך הסגר צריך כל סדר טהרה כמצורע מוחלט, שאינו צריך תגלחת וצפרים וכו', אבל מכיון שהיה טמא צריך טבילה.

(ז) **וְאִם-פָּשָׁה תִּפְשָׁה הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר אַחֲרֵי הָרֵאָתוֹ אֶל-הַכֹּהֵן לְטַהַרְתּוֹ וְנִרְאָה שְׁנִית אֶל-הַכֹּהֵן:** כל שלשת סימני טומאה - פשיון (האמור כאן), ושער לבן, ומחית בשר חי - מטמאים לאחר הפטור, דהיינו בין אחר שהוסגר שבועיים ונפטר משום שעמד בעינו, ובין כשהיה מוחלט ונטהר (כגון שהלכו סימני הטומאה), שאם חזרו אחד מסימני הטומאה לנגע אפילו לאחר זמן, מראהו לכהן ומחליטו מיד.

(ח) **וְרֵאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פִשְׁתָּהּ הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר וְטִמְאֻן הַכֹּהֵן צָרַעַת הוּא: פ**

וטמאו הכהן. ומשטמאו הרי הוא מוחלט וזקוק לצפרים ולתגלחת ולקרצן האמור צפרשת זאת תהיה: צרעת הוא. המספחת הזאת: ר"ל המספחת הנ"ל שכבר טיהר הכהן, נטמא כשפשה שוב. צרעת. לשון נקצה: נגע. לשון זכר:

(ט) **וַיַּעַר צָרַעַת בִּי תִהְיֶה בְּאֲדָם וְהוּבָא אֶל-הַכֹּהֵן:**

(י) **וְרֵאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת-לִבְנָהּ בְּעוֹר וְהָיָה הַפֶּכֶה שְׁעַר לִבָּן וּמַחֲתָה בְּשֶׁר חֵי בִשְׂאֵת:**

ומחית. סימניי"ט זלע"ז, שנהפך מקלת הלוזן שצתוך השאת למראה
זשר, אף הוא סימן טומאה, שער לזן זלא מחיה, ומחיה זלא שער לזן,
ואף על פי שלא נאמרה מחיה זלא זשאת, אף זכל המראות ותולדותיהן
הוא סימן טומאה: כמ"ש בהקדמה שבכל א' מד' מראות נגעים הרי הוא טמא
מוחלט אם נולד בו א' מג' סימני טומאה - פשיון, שער לבן, מחיה. שער לבן
ומחיה בין בתחילה, בין אחר הסגר ראשון ושני ובין אחר הפטור, ופשיון לא מטמא
בתחילה אבל מטמא אחר הסגר ראשון ושני ואחר הפטור. הכל נדרש בתו"כ.

(יא) צרעת נושנת הוא בעור בשור' וטמא' הבהן לא יסגרנו כי טמא
הוא: לא יסגרנו אלא יחליטנו מפני סימן הטומאה של מחית בשר חי.
זרעת נושנת הוא. מכה ישנה היא תחת המחיה, וחזורה זו נראית
זריאה מלמעלה ותחתיה מללה לכה, שלא תאמר הואיל ועלתה מחיה
אטהרנה: ר"ל שכיון שנראה בו בשר חי שזא תאמר שהתחיל להתרפאות ולא
תטמאנו, קמ"ל צרעת ישנה היא וכך היא דרכה שנראית זריאה למעלה אבל
תחתיה נגועה וטמאה.

(יב) ואם פרץ תפרח הצרעת בעור ובסתה הצרעת את כל-עור
הנגע מראש ועד-רגליו לכל-מראה עיני הבהן:
מראשו. של אדם ועד רגליו: לא שצריך לפשות בסדר הזה להתחיל מראשו
ולהמשיך משם לכסות כל הגוף עד רגליו, אלא שצריך לכסות כל גוף האדם
מהראש ועד הרגל (כל מקום הראוי לנגע הבהרת, לא מקום שער הראש והזקן ולא
בית הסתרים). לכל מראה עיני הכהן. פרט לכהן שחשך מאורו: (תו"כ פרק
ד ה"ד). שם (ה"ג) נדרש עוד מכאן למעט מקומות הקמטים שבגוף ובית הסתרים.

(יג) וראה הבהן והנה בסתה הצרעת את-כל-בשר' וטהר את-הנגע
כל' הפך לכן טהור הוא: פורח בכולו טהור אם פרח מתוך טומאה דהיינו
שהיה בו נגע מוסגר או מוחלט ואח"כ פרח בכולו, אבל אם פרח מתוך טהרה, או
שבא בתחילה כולו לבן, טמא.

(יד) ובים הראות בן בשר חי יטמא: ואפילו חזר מראשי אברים בלבד
שאין מיטמאין במראה נגע בתחילה, אם נראה שם בשר חי נטמא. ולא נטמא אלא
אם חזר למראה מחיה, אבל אם חזר למראה בהק שלא מד' מראות נגעים עדיין
טהור, ואף שאין מראה זה גורם לו טומאה מתחילה.

פרשת תזריע ■ נגעים ויקרא יג, א-יז נגעי עור בשר - בהרת

וציוס הראות זו בשר חי. אם למחה זו מחיה הרי כבר פירש שהמחיה סימן טומאה, אלא הרי שהיה הנגע צאחד מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין מטמאין משום מחיה, לפי שאין נראה הנגע כולו כאחד ששופע אילך ואילך, (ר' מ"ש לעיל פסוק ג' שמזוהא הכהן את הנגע נדרש שצריך לראות כל שיעור הגרים של הנגע כאחד, פרט לראשי אברים, כגון ראשי אצבעות, ששופע לכאן ולכאן וא"א לראות כולו כאחד.) וחזר ראש האבר ונתגלה שפועו ע"י שומן, כגון שהצריא ונעשה רחב ונראית זו המחיה, (שנעשה די רחב שאפשר לראות כולו כאחד בראש האבר בלי השיפוע.) למדנו הכתוב שתטמא: דהו"א כיון שנולד בראש אבר שאינו די רחב לראות כולו כאחד, טהור אף כשנרחב אח"כ כיון שלא נולד מתחילה באופן שיכול ליטמא, קמ"ל שכשנרחב ורואהו הכהן נטמא. וציוס. מה תלמוד לומר, ללמד יש יוס שאתה רואה זו ויש יוס שאין אתה רואה זו, מכאן אמרו חתן נותנין לו כל שצעת ימי המשתה לו ולכסותו ולציתו, וכן צרגל נותנין לו כל ימי הרגל: (ע"י נגעים פ"ג מ"ב, וסוגיית הגמ' במו"ק ז ע"ב.)

(טז) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַבֶּשֶׂר הַחַי וְטָמֵא הַבֶּשֶׂר הַחַי טָמֵא הוּא צִרְעַת הָיָה:

צרעת הוא. הצער ההוא. בשר לשון זכר: (ראה רש"י לעיל פסוק ח', כשקאי על בשר או נגע נאמר הוא בלשון זכר, וכשקאי על צרעת נאמר היא בלשון נקבה.)

(טז) אִן כִּי יָשׁוּב הַבֶּשֶׂר הַחַי וְנִהְפֶּךָ לְלֶבֶן וְכָא אֶל־הַכֹּהֵן: שהלכה המחיה וחזר להיות מראה לבן בכולו (ולהראב"ד בתו"כ פרק ד' ה"א אפילו אם חזר למראה בהק טהור). וצריך להראותו כל פעם לכהן ושיפסוק הכהן עליו, בין כשחזר לבשר חי, בין כשהלך בשר החי וחזר להיות כולו לבן.

(יז) וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִהְפֶּךָ הַנֶּגַע לְלֶבֶן וְטָהַר אֶת־הַנֶּגַע טָהוֹר הָיָה: פ' וכן חוזר הדין אפילו מאה פעמים, וכל פעם עפ"י פסק הכהן דוקא.

פרשת תזריע ■ נגעים ויקרא יג, יח-כח שחין ומכּוּה

ב: שחין ומכּוּה

דיני השחין והמכּוּה שוים זה לזה, ונשנו כשתי פרשיות נפרדות ללמד שאין מצטרפין זה עם זה.

שחין – נולד בו פצע מחמת מכה שלא מחמת האש, ונתרפא עד שנעשה צרבת (שהגלית ונקרם אבל לא נתרפא לגמרי), ונולד נגע במקום.
מכּוּה – אם נכוה המקום מחמת האש ותולדתו, ונעשה צרבת, ונולד בו נגע.

השחין והמכּוּה אין מיטמאין אלא בשבוע אחד, דהיינו שאין מסגירים אותם אלא פעם אחת בלבד, ואם עמד הנגע בעיניו אחר שבוע א' טהור. ומיטמאים בשני סימני טומאה, בשער לבן ובפסיון (פסיון צריך להיות על מקום השחין או המכּוּה ולא על בשר הבריא שמחוץ לשחין או המכּוּה), ולא במחית בשר חי.

(יח) וּבִשְׂדֵה כִּי־יִהְיֶה כּוֹבֵעֶרָו שְׁחִין וְנִרְפָּא:

שחין. לשון חמוס, שנתחמם הצער בלוקי הצא לו מחמת מכה, שלא מחמת האור: שמחמת האור הוא מכּוּה, ודינו נאמרו בפרשה הבאה. ושחין הוא 'מחמת מכה', משמע מכה בידי אדם, ובתו"כ נתרבה בידי שמים, משמע אפי' משום חולי, וכן פ' הרמב"ם בפיהמ"ש לנגעים פ"ו מ"ח, וכן פ' בהל' טו"צ פ"ה ה"א, ועי' בר"ש ושאר מפרשים נגעים שם ובפ"ט מ"א. ונרפא. השחין העלה ארוכה וצמקומו העלה נגע אחר: "העלה ארוכה" היינו שהוגלד והעלה קרום ואינו מורד או מוציא לחה אבל לא נרפא לגמרי, ועל הקרום נולד מראה נגע.

(יט) וְהָיָה בַּמָּקוֹם הַשְּׁחִין שֶׁאֵת לְבָנָה אֵן בְּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדָּמָת וְנִרְאָה אֶל־חֲכָתָן:

או צהרת לבנה אדמדמת. שחין הנגע לבן חלק חלק פתוך ומעורר צמתי מראות לובן ואודם: מטמא בין בא' מד' מראות לובן ובין במראות הפתוך. (לתיאור אופני מראות הפתוך, עי' נגעים פ"א מ"ב, ובגמ' שבועות דף ו.) מכאן נדרש לשאר נגעי עור בשר שמיטמאים אף הם במראה הפתוך.

(כ) וְרָאָה חֲכָתָן וְהָיָה מִרְאֵהוּ שֶׁפֶל מִן־הָעוֹר וּשְׁעָרָהּ הִפָּךְ לָבָן וְטִמְאָן חֲכָתָן נִגְע־צִרְעָתָהּ הוּא בְּשָׁחִין פְּרָחָה: שער לבן הוא סימן טומאה בשחין ומכּוּה להחליטו (וכן פשוטו כדלהלן), אבל לא מחיה, שהנגע צריך לבא על מקום שחין או מכּוּה שהוגלד ולא שיהא בו בשר חי.

מראה שפל. ואין ממשה שפל, אלא מתוך לצנוניותו הוא נראה שפל ועמוק, כמראה חמה עמוקה מן הלל: כמו"ש גבי בהרת לעיל פסוק ג' בפירוש "עמוק", ושפל היינו כמו עמוק.

(כא) וְאִם יֵרָאָה הַכַּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בָּהּ שַׁעַר לָבָן וְשִׁפְלָה אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִיא כַּהֵה וְהַסְגֵּרָה הַכַּהֵן שִׁבְעַת יָמִים: קשה שאם אינה שפלה והיא כהה א"כ אין מראה עמוק ואינה מד' מראות נגעים וטהור. וי"מ ש"איננה" עולה אף על המלה "כהה", ור"ל שאינה שפלה וגם אינה כהה. ועי' רמב"ן לעיל פסוק ג' שפירש שע"י מראה האדמימות וגם ע"י שער השחור שבה (כשאינן בה שער לבן) "אבד ממנה השפלות והיא כהה", עי"ש.

(כב) וְאִם־פִּשְׁתָּה תִּפְשֶׁה בַּעֲוֹר וְטִמָּא הַכַּהֵן אֹתוֹ נָגַע הוּא: שפשיון הוא סימן טומאה לשחין ומכוח אחר הסגר. ו'בעור' הנאמר בפסוק היינו בעור השחין, שצריך לפשות על מקום השחין בלבד, אבל פשיון חוץ לשחין במקום עור בריא אינו פשיון.

נגע הוא. השאת הזאת או הבהרת: ולפיכך נאמר "היא" בלשון נקבה שמוסב על שאת או בהרת ולא על נגע.

(כג) וְאִם־תִּתְחַתֵּי תַעֲמֹד הַבְּהֵרָתָה לֹא פִשְׁתָּה צִרְכַּת הַשְּׁחִין הוּא וְטָהֵר הַכַּהֵן: ם אין לשחין ומכוח אלא הסגר אחד, שאם עמד בעינו אחר הסגר ראשון טהור.

תחתיה. במקומה: צרבת השחין. כתרגומו רושם שיחנא, אינו אלא רושם החמוס הניכר בצער. ולא מחמת נגע, ולפיכך טהור מיד אחר הסגר ראשון. כל צרבת לשון רגיעת עור הנרגע מחמת חימום, כמו (יחזקאל כא ג) ונלוצו זה כל פנים, ריטריי"ר צלע"ז: צרבת. ריטריימיני"ט צלע"ז:

(כד) אִן בְּשׁוֹר כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר מְכוּת־אֵשׁ וְהִיתָה מַחִית הַמְכוּה בַּהֲרַת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת אִן לְבָנָה: מכות אש היינו "כגון שנכוה בגחלת או ברמץ או בברזל שלבנו באש ובאבן שלבנה באש וכיוצא בהן" (רמב"ם טו"ז פ"ה ה"א, עפ"י נגעים פ"ט מ"א). "מחית המכוח" היינו, כמו בשחין, שהתחיל להתרפאות והגליד והעלה קרום ואינו מוציא לחה אבל לא נתרפא לגמרי.

מחית המכוח. שיינימני"ט צלע"ז כשחיתה המכוח נהפכה לבהרת פתוחה או לבנה חלקה. וסימני מכוח וסימני שחין שוים הם, ולמה חלקן הכתוב, לומר שאין מאטרפין זה עם זה, נולד חצי גרים בשחין וחצי גרים

זמכוה לא ידונו כגריס: דיני המכוח דלהלן שוים הם לדיני השחין ויתפרשו המקראות כבדיני השחין.

(כה) וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִהְפָּךְ שַׁעַר לָבָן בַּבְּהֶרֶת וּמִרְאֵהָ עֲמָק מִן־הָעוֹר צִרְעָת הוּא בַּמִּכּוּה פִּרְחָה וְטִמָּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נִגַּע צִרְעָת הוּא:

(כו) וְאַם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בַּבְּהֶרֶת שַׁעַר לָבָן וּשְׁפִלָּה אֵינָנָה מִן־הָעוֹר וְהוּא כְּהָה וְהַסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים:

(כז) וְרָאָהּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי אִם־פָּשָׁה תִּפְשָׁה בְּעוֹר וְטִמָּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נִגַּע צִרְעָת הוּא:

(כח) וְאִם־תִּחְתִּי' תַעֲמֹל הַבְּהֶרֶת לֹא־פָשְׁתָּה בְּעוֹר וְהוּא כְּהָה שְׂאֵת הַמִּכּוּה הוּא וְטִמְּרוֹ הַכֹּהֵן כִּי־צִרְכָּת הַמִּכּוּה הוּא: פ

ג: נגעי הראש והזקן – נתק, קרחת וגבחת

נתק – מקום קרוח כשיעור גרים באמצע הראש מסובב בשערות, בלי שום מראה נגע (כך משמע ברמב"ם הל' טו"ז פ"ח ה"א, ובהשגות שם כתב שכך מבואר בתו"כ, וכ"כ הראב"ד בתו"כ פרשה ה' ה"א, וכתב שם ושם שבתוספתא פ"א ה"ב מבואר שצריך שינוי מראה בעור – אך לא מד' מראות נגעים. ועי' ברמב"ן עה"ת כאן פסוק כט באורך. ועי' בפירוש הר"ש לנגעים פ"ג מ"ה, פ"י מ"א ומ"י. ויש נידון בכוונת רש"י (פסוק ל) בזה, עי' ברמב"ן שם).

מטמא בשני סימני טומאה, בשער צהוב דק או בפשיון (לא בשער לבן ולא במחית בשר חי). שער צהוב דק – נחלקו תנאים בנגעים פ"י מ"א אם דק פירושו דקיק או שהוא לקוי וקצר (נחלקו המפרשים אם למ"ד זה צריך שניהם דק וקצר או קצר בלבד, עי' רמב"ם הל' טו"ז פ"ח ה"ד, ראב"ד תו"כ פרשה ה' ה"ו, ומפרשי המשנה בנגעים שם). ובמ"ב שם נחלקו אם צריך להיות הפוך – שיהפכנו הנגע, דהיינו שיהיה שם נתק תחילה ואח"כ יולד בו שער צהוב דק, כמו בשער לבן בבהרת. וצריך שתי שערות. שער צהוב מטמא מיד, או לאחר הסגר ראשון או לאחר הסגר שני, או לאחר הפטור, ופשיון אינו מטמא מיד אלא לאחר הסגר ראשון או שני או לאחר הפטור.

מסגירים אותו שני שבועות. לאחר הסגר ראשון אם עמד בעינו מגלח השערות סביב מקום הנתק ומשאיר שורה אחת ברוחב שתי שערות מסביב למקום הנתק

ומסגירו שנית, כדי לראות אם יפשה. אם עמד בעיניו שני שבועות – שלא פשה ולא נולד בו שער צהוב, טהור.

שתי שערות שחורות שצמחו בתוך הנתק הם סימן טהרה ומטהרים הנתק לעולם בין בתחילה ובין לאחר הסגר או החלט, ואפילו פשה ואפילו נולד בו שער צהוב. בתו"כ נדרש ששאר צבעים (לבן, אדום, ירוק) מצילים כמו"כ (הובא ברש"י פסוק ל'), רק לא צהוב. שער שחור הצומח (שצמח אחר שנולד הנתק) מציל מבוצר ושלא מבוצר (אפילו בקצה גבול הנתק בלא ריוח ב' שערות בינו לשער שמחוץ לנתק), אבל המשואר (שנשאר מקודם לידת הנתק) אינו מציל אלא במבוצר (צריך ריוח מקום ב' שערות בינם לגבול הנתק). היה בו נתק טמא וניתק כל ראשו טהור. בא כולו נתוק בתחילה טמא.

קרחת – נקרח כל הראש מאמצע הקדקוד ולאחוריו עד הצואר. גבחת – נקרח כל הראש מאמצע הקדקוד ולפניו עד המצח. אם נולד במקום הקרחת או הגבחת נגע באחד מד' מראות נגעים טמא וצריך הסגר. הקרחת והגבחת מיטמאין במחיה ובפשיון, אבל לא בשער לבן או בשער צהוב דק. ומיטמאין בשני שבועות, כנ"ל.

יש שמבארים ההבדל בין נתק לקרחת וגבחת כך, שבנתק נשרו השערות מחמת חולי ובקרו"ג דרכו בכך, ויש מחלקים שבנתק עתידים שערות לחזור ולצמוח משא"כ בקרו"ג, ויש עוד חילוקים במפרשים. (לפי הראב"ד בתו"כ שם אם נולד מראה נגע מד' מראות נגעים במקום הנתק, נטמא משום נגעי עור בשר וככל דיניהם אלא שלא מטמא בשער לבן. נמצא שבמקום הנתק שייך שני הדינים, נתק בלי מראה נגע הנטמא בסימן שער צהוב או פשיון, או נגע עור בשר מד' מראות נגעים שנטמא במחיה ובפשיון אבל לא בשער לבן, כבכל מקום קרחת וגבחת. ודין קרו"ג שבשאר מקום הראש לא בא אלא להקל עליו שלא יטמא בשער צהוב כבנתק.)

(כט) וַאִישׁ אֲנִי אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ אֹן בִּזְקָן:
 זראש או בזקן. זא הכתוב לחלק בין נגע שצמקום שער לנגע שצמקום
 זשר, שזה סימנו זשער לבן וזה סימנו זשער להוב: שער לבן אינו מטמא
 כלל במקום הראש או הזקן, בין בנתק ובין בקרחת וגבחת, ואפילו כשנולד בו
 מראה נגע מד' מראות נגעים. ונתק בלבד הוא שנטמא בסימן שער צהוב.

(ל) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהֵנִיחַ מִרְאֵהוּ עַמֻּק מִן־הָעוֹר וּבֹן שֶׁעַר צָהָב
 דֵּק וְטָמָא אֹתוֹ הַכֹּהֵן יִתֵּק הוּא צָרְעַת הָרֹאשׁ אֹן הַזֶּקֶן הוּא: בתו"כ

פרשה ה' ה"ד דרש מ"מראהו עמק" מה מראה עמוק בידי שמים אף נתק שניתק בידי שמים. ובראב"ד שם ה"א, וכן בפירוש הר"ש לנגעים פ"ג מ"ה, הקשו שבתו"כ שם ה"ז אמרו שאין הנתק צריך שינוי מראה כלל אלא ניתוק שערות בלבד (וכן נקטו כמה ראשונים, ראה מ"ש בהקדמה) וא"כ קשה שמ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ולמה נאמר כאן מראהו עמק מן העור שפירושו שיש בו מראה לבן חזק שנראה עמוק, וכמ"ש לעיל בבהרת, והוא מד' מראות נגעים. והראב"ד פירש שמזה נלמד שאם נולד מראה נגע במקום הנתק שמטמא משום נגעי עור בשור כדין קרחת וגבחת (ובסימני מחיה ופשיון, אך לא בשער לבן או צהוב), ועי"ע בר"ש שם. ועי' בשאר מפרשי המקרא כאן.

וצו שער להצ. שנהפך שער שחור שצו להצוב: בנגעים פ"י מ"ב נחלקו תנאים אם שער צהוב מטמא הפוך ושאינו הפוך (הפוך היינו שבא הנגע תחילה – שניתקו השערות (ונולד שינוי מראה, להסוברים שצריך זה), ואח"כ נהפכו שערות השחורות שבתוך הנתק לצהוב), ורש"י כאן סתם שמטמא הפוך (עי' ברא"ם), כפי היוצא מסתם משנה שם מ"ד, אבל הרמב"ם בהל' טו"צ פ"ח ה"ד פסק כר"י במ"ב שם שמטמא אפילו קדם שער צהוב לנתק. נתק הוא. כך שמו של נגע

שצמקום שער: לכאורה אף שזה שמו מ"מ י"ל שנקרא כן על שם שזוהי צורת הנגע שניתקו השערות, ועל כרחק ניתקו השערות שהרי שערות שחורות הם סימן טהרה לנתק. אך יל"ע מאי קמ"ל רש"י בזה שכך שמו, ומשמע שבא להדגיש שאין השם מתאר צורת הנגע. ושמא הכוונה שמ"מ צריך איזה שינוי מראה ואין ניתוק השערות בלבד סימן הנגע. וראה מ"ש בביאור הפסוק כאן, ובהקדמה, שמבואר בתו"כ, וכן סוברים כמה ראשונים שנתק מטמא בלי שינוי מראה העור כלל, ולא צריך אלא ניתוק שערות במקום המסובב בשערות, ומפני כן יש שפירשו ברש"י שנקרא נתק מפני שכל צורת הנתק היא ניתוק שערות בלבד. ועי' ברמב"ן (פסוק כט) דרך אחרת בכוונת רש"י, עי"ש באורך. ועי"ע בחזון נחום נגעים פ"י מ"א ובמים טהורים חדר"ן במ"ה שם. (בחזו"נ פי' ברש"י שצריך איזה שינוי מראה אך לא מד' מראות נגעים, וכוונת רש"י שאין עיקר הנגע ניתוק השערות, ואף ששער שחור מטהר וא"כ ע"כ ניתקו השערות, מ"מ נטמא גם אם הפכו כל השערות לשער צהוב דק אפילו בלי ניתוק, עי"ש.)

(לא) וְכִי־יֵרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהָנִיחָ אֵין־מֵרָאֵהוּ עִמָּךְ מִן־הָעוֹר וְשָׁעַר שַׁחַר אֵין בּוֹ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שְׂבַעַת יָמִים: ראה מ"ש בפסוק הקודם בפירוש "מראהו עמק", וכאן י"מ ש"אין מראהו עמק" פירושו אף שאין בו מראה עמוק דהיינו שאין בו ממראות נגעים, שנתק א"צ מראה נגע, מ"מ מטמא וצריך הסגר, וכן מפרשים בפסוק הבא.

ושער שחור אין צו. הא אם היה צו שער שחור טהור ואין צריך להסגר, ששער שחור סימן טהרה הוא צנתקים, כמו שנאמר (פסוק לו) ושער

פרשת תזריע ■ נגעים ויקרא יג, כט-מו נגעי הראש

שחור למח צו וגו': בתו"כ נדרש שכמו שמטהר שער שחור מסימן טומאה שנולד בו כך מטהרו בתחילה.

(לב) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בֵּינֹם הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה לֹא־פֶשֶׁה הַנֶּתֶק וְלֹא־הִיָּה בּוֹ שֶׁעַר צָהָב וּמִרְאֵה הַנֶּתֶק אֵין עִמָּךְ מִן־הָעוֹר:
והנה לא פשה וגו'. הא אם פשה או היה צו שער זהוב טמא:

(לג) וְהִתְגַּלַּח וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק שְׁבַעַת יָמִים שְׁנִית: אין מגלחים סביב הנתק בהסגר ראשון, אלא כהכנה להסגר שני בלבד (עי' בראב"ד לתו"כ סוף פרק ט טעם לזה).

והתגלח. סביבות הנתק: זאת הנתק לא יגלח. מניח שתי שערות סמוך לו סביב, כדי שיהא ניכר אם פשה, שאם יפשה ועצר השערות ויאל למקום הגילוח, טמא: משמע ששיעור הפשיון הוא מקום ב' שערות, וכ"כ הראב"ד בתו"כ פרשה ה' ה"א (בדבריו מבואר הטעם מפני שהנתק וכן הפשיון אינו אלא נשירת שער בלבד בלי שינוי מראה, ולכל דיני שער שבכל התורה בעיני שתי שערות, משא"כ בשאר נגעים ששיעור הפשיון בכל שהוא), ועי' בפירוש הר"ש לנגעים פ"י מ"ז שמשמע אפי' ברוחב שער א' טמא, ועי' בחזו"א נגעים סי' ז' סק"ח. (עי' במשנה למלך פ"ח ה"א שמוכיח מזה שצריך להשאיר שורת ב' שערות מסביב כדי שיהא ניכר הפשיון, שאין הנתק צריך שינוי מראה כלל, ולפיכך בלי נשירת השערות לא היה ניכר אם פשה).

(לד) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בֵּינֹם הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה לֹא־פֶשֶׁה הַנֶּתֶק בָּעוֹר
וּמִרְאֵהוּ אֵינֶנּוּ עִמָּךְ מִן־הָעוֹר וְשִׁחַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְכַפֵּס בְּגָדָיו וְשִׁחַר: וכן צריך טבילת גופו. (עי' מ"ש בפסוקים ל', לא מה שיש להעיר בלשון מראה עמוק, וכאן בודאי קשה למה נאמר ומראהו איננו עמוק, שאפילו אם הוא עמוק ועמד בעיניו טהור, ועוד שאפילו נולד בו מראה עמוק כיון שאין המראה מעלה או מוריד בדין הנתק הוא טהור. ולהראב"ד שהבאנו בפסוק ל' פירושו שאם לא נולד בו מראה מד' מראות נגעים אינו טמא אף מדין קרחת וגבחת).

(לה) וְאִם־פֶּשֶׁה יִפְשֶׁה הַנֶּתֶק בָּעוֹר אַחֲרֵי טְהַרְתּוֹ:
אחרי טהרתו. אין לי אלא פושה לאחר הפטור, מניין אף צסוף שצו
ראשון וצסוף שצו שני, תלמוד לומר פשה יפשה [מכל מקום]: כנראה שזו היא דרשת התו"כ בפרק ט ה"י, אלא ששם הובא באופן אחר עי"ש היטב, וכפי שהובא ברש"י כאן ק' הרי בפסוק ל"ב כבר נאמר "והנה לא פשה". ועי' ברא"ם.

(לו) וְרָאִהוּ הַכֹּהֵן וְהֵנָּה פֶּשֶׁה הִנֵּתָק בְּעוֹר לֹא־יִבָּקֵר הַכֹּהֵן לְשַׁעַר הַצָּהָב טָמֵא הוּא: טמא מוחלט משום סימן הפשיון אפילו בלא שער צהוב.

(לז) וְאִם־בְּעֵינָיו עֲמַד הִנֵּתָק וְשַׁעַר צִמְח־בּוֹ נִרְפָּא הִנֵּתָק טָהוֹר הוּא וְטָהַר הַכֹּהֵן: ם

ושער שחר. מניין אף הירוק והאדום שאינו זהוב, תלמוד לומר ושער. ולמה זהוב דומה, לתבנית הזהב. זהוב, כמו זהוב אורצל"א בלע"ז: טהור הוא וטהרו הכהן. הא טמא שטהרו הכהן, לא טהור: נלמד מכפל הלשון "טהור הוא, וטהרו". כך נדרש בתו"כ.

(לח) וְאִישׁ אֲזֵאֶשָׁה כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהֵרֶת בְּהֵרֶת לְבִנְתּוֹ: הפסיק בין פרשת נתקים לפרשת קרחות וגבחת לפרש דין בהק. בהק הוא מראה נגע עור בשר למטה מד' מראות נגעים שהוא טהור. (י"א שפירש הכתוב דינו אחר נתק מפני שנתיק טמא בלא מראה מד' מראות נגעים, אבל בהק טהור.) יש דיון אם יש על בהק שם נגע אלא שהוא טהור, עי' רש"י שבת קלב ע"ב ד"ה נגעים טהורין שיש איסור קציצת בהרת על בהק. ויש מוכיחים מזה שבהק הוא מום הפוסל בכהונה שיש עליו שם נגע. ויש עוד ראיות לכאן ולכאן. ועי' באגרות משה בעניני טהרות סי' כה דיון בזה, וחיידש שחייב להראותו לכהן שיפסוק עליו טהרה.

צהרת. חצרצורות:

(לט) וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהֵרֶת בְּהוֹת לְבִנְתּוֹ בְּהֵק הוּא פָּרַח בְּעוֹר טָהוֹר הוּא: ם

כהות לבנת. שאין לזבן שלהן עז אלא כהה: צהק. כמין לזבן הנראה בצצר אדם אדום, שקורין רו"ש, צין חצרצורות אדמימותו, קרוי צהק, כאיש עדשן (שעורו מנומר בכתמים אדומים) שצין עדשה לעדשה מזהיק הצצר בלזבן נח: מפני שבין הנקודות הכהות או האדומות נראה הבשר הבהיר כצבע מבריק.

(מ) וְאִישׁ כִּי יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ קַרְחַת הוּא טָהוֹר הוּא:

קרח הוא טהור הוא. טהור מטומאת נתקין, שאינו נדון צסימני ראש וזקן (ליטמא בשער צהוב), שהם מקום שער, אלא צסימני נגע עור צצר צשער לבן מחיה ופשיון: ("בשער לבן" נמחק בדפוסים, שמפורש בנגעים פ"ג

מ"ו, ועוד, שאין קרחת וגבחת מיטמאים בשער לבן). ראה מ"ש בהקדמה פירושים שונים בההבדל בין נתק לקרחת וגבחת.

(מא) וְאִם מִפֹּאֵת פָּנָיו יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ גִבָּח הוּא מְהֵרָה הוּא:
ואם מפאת פניו. משפוע קדקד כלפי פניו קרוי גבחת, ואף הנדעין
שמכאן ומכאן בכלל. ומשפוע קדקד כלפי אחוריו, קרוי קרחת:

(מב) וְכִי־יִהְיֶה בְּקִרְחָתוֹ אֵן בְּגִבָּחָתוֹ נָגַע לָבָן אֲדַמְדָּמִים צִרְעָת פִּרְחָתוֹ הוּא
בְּקִרְחָתוֹ אֵן בְּגִבָּחָתוֹ:

נגע לבן אדמדמס. פתוך. מנין שאר המראות (שאר מראות לבנות שנאמרו
בנגעי עור בשר, דהיינו ד' מראות נגעים, שמטמאים אף בקרו"ג), תלמוד לומר
נגע:

(מג) וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְהֵנָּה שְׂאֵת־הַנֶּגַע לְבָנָה אֲדַמְדָּמִת בְּקִרְחָתוֹ אֵן
בְּגִבָּחָתוֹ בְּמִרְאֵה צִרְעָת עוֹר בְּשָׂרָה:

כמראה נרעת עור בשר. כמראה הנרעת האמור צפרשת עור בשר
(לעיל פסוק ז) אדם כי יהיה צעור צפרו. ומה אמור צו, שמטמא
צארצע מראות ונדון בשני שזועות, ולא כמראה נרעת האמור צשחין
ומכוה, שהוא נדון צשצוע אחד, ולא כמראה נתקין של מקום שער שאין
מטמאין צארצע מראות שאת ותולדתה, צהרת ותולדתה: ע"י מ"ש לעיל
פסוק ל נידון בדעת רש"י אם נתק צריך איזה שינוי מראה אך לא מד' מראות
נגעים, או שאינו צריך שינוי מראה כלל, וכאן כתב רש"י שאין הנתק מטמא בד'
מראות, משמע שאמנם צריך איזה שינוי מראה, מיהו יש לפרש שאינו צריך ד'
מראות אלא מיטמא בלי שום שינוי מראה כלל.

(מד) אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טָמֵא יִטְמָאֲנוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ:
צראשו נגעו. אין לי אלא נתקין, מנין לרבות שאר המנוגעים, תלמוד
לומר טמא יטמאנו, לרבות את כולן. על כולן הוא אומר צגדיו יהיו
פרומים וגו': היינו שהדינים האמורים בשני הפסוקים הבאים עולים על כל
המנוגעים שנאמרו עד כאן, כולל נגעי עור בשר ושחין ומכוה. (נראה שיש כאן איזו
ט"ס בלשון רש"י, שבתו"כ פרק יב ה"ב נדרש מיטמאנו הכהן שטומאתו ע"י כהן
דוקא, ומטמא יטמאנו מרבה שכן הדין בשאר נגעים, ובה"ג שם אמרו שמשם
ארבה אף הנתקים מנין לרבות שאר המנוגעים ת"ל טמא יטמאנו הכהן. נמצא

פרשת תזריע ■ נגעים

ויקרא יג, כט-מו נגעי הראש

שמו'טמא יטמאנו' שבפסוק זה נלמד שאף שאר הנגעים צ"ל עפ"י כהן דוקא. ובתו"כ שם ה"ז נדרש לענין פריעה ופרימה שבפסוק הבא, שאמרו שם אין לי אלא זה בלבד מנין לרבות שאר המנוגעים ת"ל טמא טמא יקרא. נמצא שיש כאן שתי דרשות נפרדות, מ'טמא יטמאנו' שבפסוק זה נדרש לרבות שאר מנוגעים לענין שצריך מפי כהן. ובפסוק הבא שנאמר שם דיני פריעה ופרימה נדרש מ'וטמא טמא יקרא' לרבות שאר נגעים לענין פריעה ופרימה. ואילו כאן ברש"י הובא לדרוש מ'טמא יטמאנו' הנאמר בפסוק זה לענין פריעה ופרימה דלהלן, ואין כן דרשת התו"כ. ועוד, למה הביא דין פרימה בפסוק זה ולא במקומו בפסוק הבא. ושם הובאו שתי הדרשות ברש"י כשתי דרשות נפרדות ונשמטה שורה באמצע ונתערבו כדרשה אחת, או שמא מעל כולן ולהלן אינה מלשון רש"י, או שמקומו בפסוק הבא.

(מה) וְהִצְרֹעַ אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע בְּנִדְיוֹ יְהִי פֶרֶמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוֹעַ וְעַל-שָׁפָם יַעֲטֶה וְטָמְאָ טָמֵא יִקְרָא:
פרמים. קרועים: פרוע. מגודל שער. ועל שפס יעטה. כאצל: שפס.
שער השפתים גירנו"ן צלע"ז: וטמא טמא יקרא. משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו:

(מו) כָּל-יִמּוֹ אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא כְּדָר יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבֹו: ׀

זדד ישב. שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו. כגון טמאי מת וזבים, שטמאי מת משתלחים רק ממוחנה שכינה זבים ממוחנה לויה, אבל המצורע משתלח משלש מחנות. (מכאן משמע שיכול לישב עם שאר מצורעים, אבל ע"י בתו"כ פרק יב הי"ב ובפי' הראב"ד שם שמבדד ישב נלמד שצריך לישב לבדו כמנודה.)
ואמרו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים לישב זדד, הואיל והוא הצדיל צלשון הרע צין איש לאשתו וצין איש לרעהו, אף הוא יצדל: מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות: אף המוסגר משתלח מג' מחנות, אבל פריעה ופרימה אינם אלא במצורע מוחלט (מגילה ח ע"ב).

נגעי בגדים

מין בגד - נגעי בגדים מטמאים בבגד הארוג בשיעור ג' על ג' אצבעות מצמר רחלים או מפשתים בלבד (ואם מעורב בבגד צמר רחלים מין צמר אחר, או שמעורב בבגד

פרשת תזריע ■ נגעים ויקרא יג, מז-נט נגעי בגדים

פשתים מין קנבוס וכדומה, הולכים אחר הרוב). וכן מטמאים אם נראה הנגע על חוטי השתי או הערב העומדים לארוג בבגד. ומטמא בכלי עור (הבא מבהמה וחייה, לא מעופות או מדבר שברייתו מן הים), ואפילו בפשוטי כלי עור הנעשה מעור מעובד המוכן לשימוש כגון לכיסוי או לשבת עליו, אבל עור שאינו מעובד אינו מטמא בנגעים.

אין בגד צבוע מיטמא בנגעים אלא לבן בלבד (ומקום הלבן שבבגד שיש בו צבעים ג"כ, אם יש במקום הלבן כשיעור נגע).

שיעור נגע בבגד - כגרים.

מראה - נגעי בגדים מטמאים במראה ירקרק - ירוק חזק, או אדמדם - אדום חזק. ושני צבעים אלו מצטרפים זה עם זה, דהיינו חצי גרים ירקרק וחצי גרים אדמדם מצטרפים לטמא. (בנגעי בגדים נאמרו ג' דרגות של ירוק ואדום, ירקרק או אדמדם, והיינו צבע חזק, ונקרא מראה ראשון. ירוק או אדום סתם, והיינו צבע רגיל, ונקרא מראה שני. ואם כהה לגמרי נקרא מראה שלישי. לתחילת הטומאה בודאי צריך מראה ראשון דהיינו צבע חזק. לפעמים אם כהה למראה שני עדיין טמא. מראה שלישי בודאי טהור.)

אינו מטמא בבית הסתרים כגון שנראה בתוך הכפלים בבגד שדרכו להיות כפול כך (אין פותחים הכפלים לראות הנגע), אבל בבגד פשוט שנתקמט פושטו ורואה הנגע.

סימן טומאה - עוד סימן טומאה לבגדים הוא הפשיון. פשיון הקרוב בשיעור כל שהוא, והרחוק (אם נולד מראה נגע במקום אחר בבגד נחשב לפשיון) בשיעור גרים. (מראה ירקרק או אדמדם בלבד ג"כ נחשב לסימן טומאה כיון שלפעמים נחלט הבגד ונשרף ע"י מראות אלו בלבד מבלי שיופיע סימן טומאה אחר.)

סדר טומאה וטהרה:

- נראה נגע כגרים בבגד במראה ירקרק או אדמדם צריך הסגר. (נעשה אב הטומאה וצריך שילוח ג' מחנות והסגר במקומו).

- אם בסוף שבוע ראשון הלך הנגע (או שכהה למראה שלישי), טהור, וצריך טבילה.

- אם בסוף שבוע ראשון פשה הנגע, כל הבגד טעון שריפה.

- אם בסוף שבוע ראשון עמד הנגע בעיניו, או כהה למראה שני, ולא פשה, מכבס מקום הנגע עם מקצת הבגד שסביבו בז' סממנים, וצריך הסגר שני. (לדעת רש"י להלן פסוק נח והראב"ד בתו"כ פרק טז הי"א אם סר הנגע לגמרי ע"י כיבוס, א"צ הסגר שני אלא טבילה וטהור. אבל ע"י בפירוש הר"ש לנגעים פי"א מ"ה (לפי ההוספה מכ"י רב"א) שאפילו סר הנגע לגמרי ע"י כיבוס טעון הסגר שני. וכן משמע מדברי הרמב"ם הל' טו"ז פי"ב ה"א.)

- אם בסוף שבוע שני הלך הנגע (או שכהה למראה שלישי), טהור, וצריך טבילה.

- אם בסוף שבוע שני פשה או אפילו עמד בעיניו, כל הבגד טעון שריפה. וכן אם כהה למראה שני בסוף שבוע ראשון, ואחר כיבוס והסגר שני חזר למראה ראשון, כל הבגד טעון שריפה.

- אם בסוף שבוע שני כהה הנגע (למראה שני), קורע מקום הנגע ושורפו, וטולה מטלית במקום הקרע. (לדעת הר"ש שם אם כהה למראה שני בסוף שבוע ראשון ונשאר כהה במראה שני בסוף שבוע ב', ואפילו פשה מראה השני, טהור וצריך טבילה, וא"צ לקרוע ולשרוף מקום הנגע.)

- אם תראה הנגע עוד בבגד אחר קריעה וטליה, כל הבגד טעון שריפה (חוץ מהמטלית, כיון שלא נראה בו או בבגד שהיתה בו אלא פעם אחת).

בגד המוסגר שפרח הנגע בכולו, טהור. בא כולו נגוע בתחלה, טמא. המוחלט שכבר טעון שריפה וטרם ששרפוהו פרח בכולו, עדיין טעון שריפה.

נגע החוזר אחר הפטור, הבגד טעון שריפה מיד.

תפר מטלית מבגד מוסגר לבגד טהור, נראה במטלית שורף הבגד המוסגר שממנו לקוח המטלית, נראה בבגד הטהור שורף המטלית, והבגד הטהור יסגר.

דין בגד המנוגע

בגד המנוגע טעון שילוח מחנות (חוץ לכל עיר ואפילו אינה מוקפת חומה, ואפילו בחו"ל). בגד המנוגע בין מוסגר ובין מוחלט מטמא במגע ובמשא (ולא בהיסט), עי' רמב"ם הל' טו"ז פ"ג הי"ג. ומטמא בביאה לאהל. ולענין אם מטמא במשכב ומושב נחלקו בזה הראשונים – עי' רמב"ם וראב"ד שם, סוגיית הגמ' בנדה נד ע"ב ובתוס' וראשונים שם, ועוד. בגד המוסגר או המוחלט אסור בהנאה (ראה להלן פסוק נא). בגד המוסגר שנתערב באחרים כולם טהורים, והמוחלט שנתערב באחרים כולם טמאים (משנה נגעים פ"א מ"ב). המוסגר שמכרו לנכרי טהור (נחלקו בזה בתוספתא נגעים פ"ה הי"ג).

(מז) וְהַבֶּגֶד כִּי־יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צֹרֶעַת בְּבֶגֶד צֹמֶר א֥וּ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים:

(מח) א֥וּ בִשְׂתִי א֥וּ בְעֹרֶב לַפִּשְׁתִּים וְלַצֹּמֶר א֥וּ בְעֹר א֥וּ בְכָל־מְלֶאכֶת

עֹר:

לפשתים ולצמר. של פשתים או של צמר: או צעור. זה עור שלא נעשה צו מלאכה: שאין בו צורת כלי אבל הוא מעובד, ראה ההקדמה. או בכל מלאכה עור. זה עור שנעשה צו מלאכה:

(מט) וְהָיָה הַנִּגָּע יִרְקָקוּ אֹן אֲדָמָם בְּבִגְדֹ אוֹ בְּעוֹר אוֹ-בְשֵׁתִי אוֹ-בְעֶרְבֹ אוֹ בְּכָל-בְּלִי-עוֹר נִגַּע צִרְעָת הוּא וְהָרָאָה אֶת-הַכֹּהֵן:
יִרְקָק. יְרוֹק שְׁצִירוֹקִין: יְרוֹק חֹק. אֲדָמָס. אֲדָמָס שְׁצִירוֹמִים: אֲדָמָס חֹק.

(נ) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת-הַנִּגָּע וְהִסְגִּיר אֶת-הַנִּגָּע שִׁבְעַת יָמִים:

(נא) וְרָאָה אֶת-הַנִּגָּע בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי כִּי-פָשָׁה הַנִּגָּע בְּבִגְד אוֹ-בְשֵׁתִי אוֹ-בְעֶרְבֹ אוֹ בְּעוֹר לְכָל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה הָעוֹר לְמַלְאָכָה צִרְעָת מִמָּאֶרֶת הַנִּגָּע טָמֵא הוּא:

זֶרַעַת מִמָּאֶרֶת. לְשׁוֹן סִלּוֹן מִמָּאִיר (יִחְזָקָל כח כד), פּוֹיִנִי"ט זֶלַע"ז.
(הִינֵנוּ דָבָר חָד כְּמוֹ קוֹץ הַנוֹקֵב וְכוּאֵב). וּמִדְרָשׁוֹ תָן זֶה מֵאֲחֵרָה שֶׁלֹּא תִהְיֶה הַיָּמִינוּ: בְּתוֹ"כ נִדְרָשׁ שְׁאִיסוֹר הַנָּאָה יֵשׁ בֵּין בְּבִגְד מוֹחֵלֵט וּבֵין בְּבִגְד מוֹסָגֵר, אֵלֹא שֵׁשׁ הַבְּדֵל בֵּינֵיהֶם אִם קִצְצוּ וְעָשְׂאוּ מוֹכִין (נִגְעִים פִּי"א מִי"ב, עִי" במִּפְרָשִׁים שֵׁם), שְׁמוֹחֵלֵט עֲדִיין אִסּוֹר בַּהֲנָאָה וּמוֹסָגֵר מוֹתֵר בַּהֲנָאָה.

(נב) וְשָׂרָף אֶת-הַבִּגְד אֹן אֶת-הַשֵּׁתִי אוֹ אֶת-הָעֶרְבֹ בְּצִמְרֹ אוֹ בַּשֵּׁתִים אוֹ אֶת-כָּל-בְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר-יִהְיֶה בּוֹ הַנִּגָּע כִּי-צִרְעָת מִמָּאֶרֶת הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרָף:

זֶמֶר אוֹ צִפְשִׁים. שֶׁל זֶמֶר אוֹ שֶׁל פְּשִׁים, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ, יִכּוֹל יִצְיָא גִיזִי זֶמֶר וְאֵנִי פִּשְׁתָן וְיִשְׂרָפָם עִמּוֹ, תִּלְמוּד לֹמֵר הֵיאָ זֶאֱשׁ תִּשְׂרָף, אֵינֶה זֶרִיכָה דְּזֶר אַחֵר עִמָּה, אִם כֵּן מֵה תִּלְמוּד לֹמֵר זֶמֶר אוֹ צִפְשִׁים, לְהוֹלִיֵא אֶת הָאוֹמֵרִיּוֹת שֶׁזֶו, שֶׁהֵן מִמִּין אַחֵר. אוֹמֵרִיּוֹת לְשׁוֹן שִׁפָּה, כְּמוֹ אִימֵרָא: עִי" מִפְרָשִׁי הַמְּשֻׁנָּה בִּנְגְעִים פִּי"א מִי" ובִּמְפְרָשִׁי הַתוֹ"כ פֶּרֶק ט"ו ה"ב פִּירוּשִׁים שׁוֹנִים בְּדִין הָאוֹמֵרִיּוֹת.

(נג) וְאִם יִרָאָה הַכֹּהֵן וְהָנִחַ לֹא-פָשָׁה הַנִּגָּע בְּבִגְד אוֹ בְּשֵׁתִי אוֹ בְּעֶרְבֹ אוֹ בְּכָל-בְּלִי-עוֹר:

(נד) וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּכְבֹּסוּ אֶת אֲשֶׁר-בּוֹ הַנִּגָּע וְהִסְגִּירוּ שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית: אֶת אֲשֶׁר זֶו הַנִּגָּע. יִכּוֹל מִקּוֹם הַנִּגָּע זֶלַזֵד, תִּלְמוּד לֹמֵר אֶת אֲשֶׁר זֶו הַנִּגָּע. יִכּוֹל כֹּל הַצִּגֵד כּוֹלוֹ טַעוֹן כְּזוֹם, תִּלְמוּד לֹמֵר הַנִּגָּע. הֵאָ כִּילָד, יִכְבֹּס (מִקְצָת) מִן הַצִּגֵד עִמּוֹ: (לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פִּי"ב ה"ה: 'צִרְיָד לְכֶבֶס מִעַט מִן

הבגד שחוצה לו. וצריך לכבס בז' סממנים, כמו בכיבוס כתם נדה ובניתז דם חטאת על הבגד, עי' יבחים צה, א ונדה סא, ב.)

(נה) וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרָיו הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהָיָה לְאֶ־הַפֶּךָ הַנֶּגַע אֶת־עֵינָיו וְהִנִּיעַ לְאֶ־פֶּשֶׁה טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֵנוּ פִתְחָתָהּ הוּא בְּקִרְחָתָהּ אֵן בְּנִבְחָתָהּ: "אחרי הכבס" היינו אחר ההסגר (שני) שלאחר כיבוס.

אחרי הכבס. לשון העשות: לא הפך הנגע את עינו. לא הוכה ממראיתו: רש"י מפרש ש"הפך" היינו שהוכה ממראיתו (ממראה ראשון למראה שני, מירקק לירוק פשוט או מאדמדם לאדום פשוט), ועיין בדיבור הבא. והנגע לא פשה. שמענו שאם לא הפך ולא פשה טמא (שעמד שני שבועות, וטעון שריפה), ואין צריך לומר לא הפך ופשה (שטעון שריפה משום פשיון), הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה לו, תלמוד לומר והסגיר את הנגע, מכל מקום, דצרי רצי יהודה. וחכמים אומרים וכו' כדאיתא בתורת

כהנים. ורמזתיה כאן ליישב המקרא על אופניו: תו"כ פרק ט"ז ה"ז. בתו"כ שם אמרו חכמים שהוא טמא משום עומד. עיין במשנה נגעים פ"א מ"ד שמקביל לדין הנשנה בתו"כ. במשנה שם אמרו "נשתנה" במקום "הפך" והמפרשים פירשו שהכוונה ל"הפך" ולדין התו"כ. (במשנה שם אר"י שצריך הסגר כתחילה כאילו הוא נגע חדש.) והנה כל מפרשי התו"כ שם, ורוב מפרשי המשנה פירשו ש"הפך" היינו שנשתנה למראה אחר דהיינו מירקק לאדמדם או להיפך, ולא שכהה כמו שפירש רש"י בפסוק כאן. אמנם עי' ברמב"ם בפיהמ"ש שם ובהל' טו"צ פ"ב ה"א שפירש בדרך אחרת, כנראה שהבין ש"הפך" היינו שכהה, כפירוש רש"י כאן, עי' בנו"כ הרמב"ם שם, ויל"ע בזה. (בפי' חבר הכהנים לתו"כ מר' חיים חבריא כת"י שעומד לצאת לאור ע"י מכון אופק, כתב שראה ברמב"ם והבין בלשון רש"י שפי' הפך הוא שלא נשתנה המראה אלא כהה, (אלא שבהמשך פירש דבריהם בדרך שונה קצת, ועכ"פ) הבין שרש"י והרמב"ם דרך א' להם בפי' התו"כ.) זה שסיים כאן רש"י: "ורמזתיה כאן ליישב המקרא על אופניו", יש לעיין בכוונתו, שמא בא לומר שמשום שהבין מתוך דברי התו"כ שפירוש "הפך" הוא כהה לפיכך הביא דברי התו"כ כאן לפרש על פיהם לשון המקרא שהפך פירושו כהה, וא"כ יש לעיין למה היה יותר פשוט או מפורש בתו"כ שכך פירושו. ועי' בגור אריה ועוד מפרשי רש"י שפירשו שבודאי פירוש התו"כ הוא כשאר המפרשים שהפך היינו שנשתנה מראהו מירקק לאדמדם, ורש"י בא לומר שאף שבתו"כ אין הפירוש כן ומוכרחים לפרש שם שהפך היינו שנשתנה למראה אחר, מ"מ במקרא פירש לפי פשוטו שהפך היינו כהה. אך הלשון קשה לפי"ז, שמרש"י משמע שהביא התו"כ כדי ליישב לשון המקרא. וצ"ע. ועי"ע ברא"ם ושאר מפרשים כאן, ואכמ"ל. פחתת

היא. לשון גומא, כמו (שמואל ז' יז ט) צאחת הפחתים, כלומר שפלה היא, נגע שמראיו שוקעין: שנראה שוקע במראה, לא במשמוש. ובתו"כ נדרש שיהיו כל מראה שוקעין. מראה הנראה שוקע הוא מראה עזה (כדלעיל בהקדמה לנגעי עור בשר ובפסוק ג גבי 'ומראה הנגע עמוק מעור בשרו'), ומכיון שלא כהה ונראה עדיין במראה עזה לפיכך טעון שריפה. בקרחתו או צגצתו. כתרגומו צשחיקותיה או צחדמותיה: קרחתו. שחקים ישנים. ומפני המדרש שהולך לגזרה שזה (סנהדרין פח ע"א, נדה יט ע"א) מניין לפריחה צגגדים שהיא טהורה, נאמרה קרחת וגצחת צאדם, ונאמרה קרחת וגצחת צגגדים, מה להלן פרח צכולו טהור, אף כאן פרח צכולו טהור, לכך אחז הכתוב לשון קרחת וגצחת. ולענין פירושו ותרגומו זהו משמעו, קרחת לשון ישנים, וגצחת לשון חדשים, כאלו נכתב צאחריתו או צקדמותו, שהקרחת לשון אחוריים והגצחת לשון פנים, כמו שכתוב (פסוק מא) ואם מפאת פניו וגו', והקרחת כל ששופע ויורד מן הקדקד ולאחריו, כך מפורש צתורת כהנים: בתו"כ פרק טו ה"ט: 'בקרחתו אלו השחקים, בגבחתו אלו החדשים', ומשמעות שחקים וישנים מ'קרחת' היא משום שבגדים ישנים נקרחו ונשחקו, ומוסיף רש"י שמשמעות חדשים מגבחת היא משום שגבחת באדם הוא מצד פניו, וכאילו נכתב בקרא לאחוריו ולפניו, והיינו ישנים וחדשים. ועי"ע במפרשי המשנה נגעים פי"א מ"ב ומפרשי התו"כ שם פירושים שונים בזה. (בתו"כ שם: 'מכאן אמרו סגוס שנראה בו נגע ראב"י אומר עד שיראה באריג ובמוכים', וכ"ה במשנה נגעים פי"א מ"א. ויש פירושים שונים בסגוס ובדין זה, ולרוב המפרשים יש חלק בבגד שהוא חלק או שחוק, ויש חלק שיוצא ממנו מוכין או שערות, וי"א צריך שיראה הנגע בשני החלקים, וזה נלמד מכאן בקרחתו או בגבחתו, וי"א שאם נראה בחלק אחד אינו שורף אלא אותו חלק, ש'או' מחלק בין קרחתו לגבחתו. ואין חצי נגע בכל אחד משני החלקים מצטרפים זה לזה לשיעור אחד. עי' בראב"ד ושאר מפרשי התו"כ והמשנה שם, וברמב"ם פי"ב ה"ט.)

(נו) ואם ראה הכהן והנה כהה הנגע אחרי הפס אתו וקבע אתו מן הכהן או מן העור או מן השתי או מן הערב: "והנה כהה" היינו ממראה ראשון (ירקק או אדמדם) למראה שני (ירוק או אדום רגיל), ולא למראה שלישי (ירוק או אדום כהה) שא"כ הבגד טהור לגמרי וא"צ קריעת מקום הנגע. תו"כ פרק טו ה"י.

וקרע לחו. יקרע מקום הנגע מן הצגד וישרפנו: (יקרע כל מקום הנגע וינתקנו לגמרי מן הבגד וישרפנו. תו"כ)

(נז) ואם-תראה עוד בפגד או-בשתי או-בערב או בכל-כלי-עור פרכת הוא פאש תשרפנו את אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע: "ואם תראה עוד" שצריך לטלות מטלית על מקום הקרע, ואם חזר הנגע באותו מקום או במקום אחר בבגד טעון שריפה מיד. (תו"כ פרק ט"ז הל' ד-ה, נגעים פי"א מ"ה – לת"ק צריך מטלית ולר' נחמיה א"צ מטלית).

פרחת הוא. דבר החוזר ולומח: צאש תשרפנו. את כל הצגד: (חוץ מהמטלית שאינה טעונה שריפה כיון שלא נראה עליה נגע אלא פעם אחת, תו"כ שם, נגעים שם מ"ו).

(נח) והבגד או-השתי או-הערב או-כל-כלי העור אשר תכבסו וסר מהם הַנֶּגַע וּבָבָם שְׁנִית וְטָהַר:

וסר מהם הנגע. אם כשכבסוהו צתחלה על פי כהן, סר ממנו הנגע לגמרי: "כשכבסוהו בתחלה" היינו אחר הסגר ראשון, אם ע"י הכיבוס סר הנגע לגמרי א"צ הסגר שני, אלא הוא טהור, וצריך טבילה. ראה מ"ש בהקדמה שכך סובר הראב"ד בתו"כ, אבל להר"ש, וכן משמע ברמב"ם, שאפי' סר לגמרי טעון הסגר. ולדבריהם יש לפרש הנאמר בפסוק כאן "אשר תכבסו וסר מהם הנגע" שהכוונה היא לאחר הסגר, שאם כבסו הבגד והסגירו ולא חזר הנגע, טהור ע"י טבילה. מ"ש רש"י "על פי כהן", היינו בציווי הכהן, אבל הכיבוס ע"י אחר (תו"כ פרק טו ה"ד). וכנס שנית. לשון טבילה. (לטהרה). תרגום של כזוסין שצפרסה זו לשון לבון ויתחורר, חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול, לכך תרגומו ויטבע, וכן כל כזוסי צגדים שהן לטבילה מתורגמין ויטבע:

(נט) זאת תזרת נגע-צִרְעַת פגד הצמרו או הפשתי או השתי או הערב או כל-כלי-עור לטהרו או לטמא: פ (בתו"כ נדרש מכאן דינים נוספים. מציאת תורת אמרו שהוקש לבית ללמוד שמטמא בביאה. מ'לטהרו או לטמאו' נדרש כשם שמצוה בארץ כך מצוה בחוץ לארץ. כשם שמצוה לטהרו כך מצוה לטמאו. כהן שהוא מטהרו מטמאו, ואם מת כהן אחר רואהו).

פרשת מצורע

טהרת המצורע ■ נגעי בתים

סדר טהרת המצורע

כשרואה המצורע שהלך הנגע, או שנתמעט משיעור גרים, או שכהה למטה ממראה נגע, או שהלך סימן הטומאה (פשיון, שער לבן או מחיה), שולח לקרא לכהן שיבא אצלו מחוץ למחנה לראות אם אכן נרפא הנגע ויפסוק עליו טהרה, ואז מתחיל לעשות סדר הטהרה. וזהו סדר טהרתו:

מביא שתי צפרי דרור טהורות, עץ ארז ארכו אמה ועביו כרביע כרע המטה, שני תולעת, אזוב בשיעור טפח לכה"פ (נדה כו ע"א וברמב"ם טו"ז פ"א ה"א), כלי חרש חדש עם רביעית מים חיים. שוחט צפור אחת מעל למים החיים וממצה דמה לתוך המים. קובר הצפור השחטה במקום. אוגד עץ הארז ואזוב ושני תולעת ע"י שיירי אורך שני התולעת, ולוקח האגודה ביחד עם צפור החיה (אוחז הצפור בראשי אגפיה ביחד עם האגודה אבל אינו אוגד הצפור עמהם), וטובלם ביחד (הצפור נטבל לצד זנבה) בדם השחטה שבתוך המים החיים, ומזה ממנו על המצורע המיטהר שבע פעמים על אחורי ידו (במשנה פ"ד מ"א: י"א על מצחו). אח"כ משלח הצפור החיה על פני השדה, לכיוון חוץ לעיר. אח"כ מגלח הכהן בתער כל שערות שבגוף המיטהר הנראין, וטובל בגדיו (כך הסדר במשנה וברמב"ם אבל בפסוק כתוב כבוס בגדים קודם גילוח, ודנו המפרשים אם הסדר מעכב, ע"י תפארת ישראל נגעים פ"ד מ"ב יכין אות כה, ומשנ"א שם) וגופו במקוה. מאז מותר הוא לבוא לתוך המחנה אבל יושב מחוץ לביתו ואסור בתשמיש המטה ז' ימים, ונטהר מלטמא משכב ומושב ובביאה לבית, אבל עדיין הוא אב הטומאה כשרץ שמטמא אדם וכלים במגע ולא במשא.

ביום השביעי מגלח הכהן שוב את כל שערות גופו כנ"ל, וטובל בגדיו וגופו במקוה. אח"כ נטהר מלטמא אחרים, ודינו ככל טבול יום שמותר במעשר, ואחר הערב שמש מותר בתרומה, אבל עדיין אסור לאכול קדשים וליכנס למקדש שהוא מחוסר כפרה.

ביום השמיני טובל עוד הפעם בלשכת המצורעים שבעזרת נשים (לפי ת"ק, וכ"פ הרמב"ם, והוא מפני שהיה רגיל בטומאה בימי חלוטו וחששו שמא לא נוהר מאז שטבל אתמול, וכיון שאין טבילה זו אלא מדרבנן א"צ הערב שמש). מביא שלש

בהמות – ב' כבשים זכרים א' לעולה וא' לאשם, וכבשה אחת נקבה לחטאת, ושלושה עשרונים למנחתם, ולוג אחד שמן. עומד בשער נקנור – בפתח העזרה לא בפנים, (שעדיין מחוסר כפרה הוא ואינו יכול ליכנס בפנים אבל צריך לקבל מתן בהונות בתוך העזרה, ולפיכך עומד שם להכניס בהונותיו למתנות), ולוקח הכהן כבש אחד לאשם ומכניסו לעזרה ומחזיקו עם לוג השמן ומניפם תנופה ביחד, ושוחט הכבש. (ראה מה שצינו להלן בפסוק י"א דיון אם המצורע מכניס ידיו לעשות תנופה ביחד עם הכהן. עוד דנו אם מביאים לו האשם להכניס ידיו לסמיכה.) שני כהנים מקבלים הדם, א' בכלי וזורק הדם על המזבח, וא' מקבל דם בידו הימנית ומערה לידו השמאלית (לשון הרמב"ם, אבל בתוספתא איתא שמקבל בידו השמאלית, ראה מ"ש בפסוק י"ד), והולך לשער נקנור אצל המצורע ומכניס המצורע ראשו ונותן הכהן מן הדם על תנוך אזנו, ואח"כ מכניס ידו הימנית ונותן על בוהן ידו, ואח"כ מכניס רגלו הימנית ונותן על בוהן רגלו (כך הסדר לפי ת"ק, וכ"פ הרמב"ם שאינו מכניס שלשתם כאחד). אח"כ לוקח הכהן לוג השמן, ויוצק ממנו לכפו השמאלית של כהן חברו, ואותו כהן טובל אצבעו הימנית בשמן ומזה ממנו שבע פעמים כנגד בית קדשי הקדשים. ושוב נותן משאר השמן שבכפו על תנוך אזנו ובהונות ידיו ורגליו הימניות של המיטהר, במקום שנתן הדם ובאופן הנ"ל בדם. מנותר השמן שבכפו נותן על ראש המיטהר. אח"כ מקריב הכהן החטאת והעולה.

אם המצורע עני, מביא כבשה אחת לאשם עם מנחתו ולוג השמן, ושתי תורים או בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה. ועושה הכל כנ"ל בשחיטת האשם ומתנות הדם והשמן, ואח"כ מקריב הצפרים אחת לחטאת ואחת לעולה, במקום הבהמות הנ"ל.

פרק יד

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְוָה בְּיוֹם טְהִירָתוֹ וְהוֹבֵא אֶל־הַכֹּהֵן: וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן, לֹא שֶׁמִּבְיָאִים הַמִּצְוָה אֶל הַכֹּהֵן, שֶׁבִּפְסוּק הָבָא מְבֹאֵר שֶׁהַכֹּהֵן יוֹצֵא אֵלָיו מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, אֲלֵא שֶׁמִּבְיָאִים דִּינוֹ אֶל הַכֹּהֵן שִׁיפְסוּק עָלָיו, שֶׁאֵין לוֹ טְהִרָה לַעוֹלָם אֲלֵא עַל פִּי כֹהֵן (ע"י רמב"ן, וספורנו פ"י לַמָּקוֹם קְרוֹב לַחוּץ לַמַּחֲנֶה שֶׁלֹּא לַהֲטָרִיחַ

פרשת מצורע ■ נגעים ויקרא יד, א-לב טהרת המצורע

הכהן כ"כ. בתו"כ (פרשה א ה"ג) נדרש שלא ישהא אלא ילך לכהן מיד, ובא"ע פי' והובא אפי' בע"כ.

זאת תהיה תורת המצורע ציוס טהרתו. מלמד שאין מטהרין אותו כלילה: בתו"כ (פרשה א ה"ב) נדרש שטהרתו, כולל שחיטת צפרים, הואה ותגלחת, צריך להיות ביום, אבל לקיחת צפרים, שילוח צפרים, כיבוס בגדיו ורחיצתו אין צריכים להיות ביום.

(ג) וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַרְאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נִגְעֵי הַצֹּרֵעַת מִן־הַצֹּרֵעַ:
אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות שנשתלח שם צימי חלוטיו:

(ד) וַצֹּהֵר הַכֹּהֵן וַלְקַח לַמַּטְהֵר שְׁתֵּי־צִפְרִים חַיֹּת טְהוֹרוֹת וְעֵץ אֶרְזוֹ וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאַזָּב: בתו"כ (שם ה"ט): 'הציזוי בכהן והלקיחה בכל אדם'. ובהל' ג שם נדרש ששחיטת צפרים (ר' להלן פסוק ה' שבתו"כ פרק א ה"א נחלקו אי בעי שחיטה בכהן), הציית דם צפור, ותגלחתו בכהן, אבל לקיחת צפרים, שילוח צפרים, כיבוס בגדיו ורחיצתו א"צ כהן.

חיות. פרט לטרפות: אף שאינן קרבן. ודרשה זו אתיא למ"ד טרפה אינה חיה כמבואר בחולין קמ ע"א, וכן ברש"י קידושין נו ע"א ד"ה טריפה הביא דרשה זו, ובתו"כ שם ה"ב נדרש מטהורות ולא טריפות. עי' פי' הראב"ד לתו"כ שם ורמב"ן ורא"ם כאן. **טהרות. פרט לעוף טמא.** ולר' יצחק בחולין שם עוף טהור מקרי צפור ולא עוף טמא, עי"ש ובראב"ד לתו"כ שם, ועי' רמב"ן כאן באורך. **לפי שהנגעים צאין על לשון הרע, שהוא מעשה פטפוטי דצרים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצלפוף קול: ועץ ארז. לפי שהנגעים צאין על גסות הרוח: ושני תולעת ואזב. מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו, כתולעת וכאזב: עץ ארז. מקל של ארז:** בתו"כ שם ה"ב נדרש שצריך שיהא בראשו טרף דהיינו עלה, וכן מבואר בה"ג שם ממעשה דר' טרפון ור"י. מ'עץ' נלמד שצריך מקל ומ'ארז' נלמד שיהא בראשו טרף, בתו"כ שם ובפי' הראב"ד. ובראב"ד פי' עוד שצריך טרף כדי שיהא ראוי להזות ממנו. ובפירושו הר"ש לנגעים פי"ד מ"א פי' באופן אחר, ועי' בתוספתא פ"ח ה"ג. **ושני תולעת. לשון של צמר נצוע זהורית:**

(ה) וְצוּהָ כֹהֵן וְשֹׁחֵט אֶת־הַצֹּפֹר הָאֵחָת אֶל־בְּלִי־חֶרֶשׁ עַל־מִים חַיִּים: וְצוּהָ כֹהֵן וְשֹׁחֵט, בתו"כ פרק א ה"א נחלקו אם הציווי בכהן ושחיטה בכל אדם או אף השחיטה בכהן, ולעיל בפרשה א ה"ג סתם התו"כ שהשחיטה בכהן. על מים חיים. נותן אותם תחלה בכלי, כדי שיהא דם נפור ניכר בהם. וכמה הם, רביעית: בגמ' סוטה טז ע"ב ובתו"כ פרק א ה"ה נלמד מ'בדם' ומ'במים' שצריך מים שדם הצפור ניכר בהם, ושיערו חכמים דהיינו רביעית מים.

(ו) אֶת־הַצֹּפֹר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ הָאֲרֵז וְאֶת־שָׁנִי תְּתוּלַעַת וְאֶת־הָאֵזֶב וְטָבַל אוֹתָם וְאֵתוּ הַצֹּפֹר הַחַיָּה בְּדָם הַצֹּפֹר הַשֹּׁחֵטָה עַל הַמִּים הַחַיִּים:

את הצפור החיה יקח אתה. מלמד שאינו אוגדה עמהם, אלא מפרישה לעצמה, אבל העץ והאזב כרוכים יחד בלשון הזהרית, (במשנה פי"ד מ"א ובתו"כ פרק א ה"ה מבואר שנוטל שלשתן דהיינו עץ הארז והאזב ושני תולעת וכורכן יחד בשיירי לשון שני התולעת שהיה יוצא ובלוט). כענין שנאמר ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזב, קיחה אחת לשלשתן. יכול כשם שאינה בכלל אגודה כן לא תהא בכלל טבילה, תלמוד לומר וטבל אותם ואת הצפור החיה, החזיר את הצפור לכלל טבילה: במשנה ובתו"כ שם: נטל עץ ארז ואזב ושני תולעת וכרכן בשיירי לשון, והקיף להם ראשי הגפים וראש הזנב של שניה, טבל והזה וכו'.

(ז) וְהָזָה עַל הַמַּטְהָר מִן־הַצִּבְעֹת שֶׁבַע פַּעַמִּים וּמָהֲרָו וְשִׁלַּח אֶת־הַצֹּפֹר הַחַיָּה עַל־פְּנֵי הַשְּׂדֵה: והזה על המטהר - במשנה שם ובתו"כ פרשה ב ה"א נחלקו אם מזה לאחר ידו של מצורע או על מצחו. ועי' בראב"ד לתו"כ שפי' טעמם. על פני השדה - במשנה ב שם ובתו"כ שם ה"ה אמרו שכשמשלח אינו הופך פניו לא לים ולא לעיר ולא למדבר, אלא (נכנס לתוך העיר, שהרי המצורע עומד מחוץ למחנה - תוס' קידושין נז ע"ב ד"ה כל) ומשלחו לכיוון חוץ לעיר על פני השדה. בתו"כ שם ובקידושין שם נדרש שאחר השילוח הצפור מותרת באכילה, ראה סוגיית הגמ' שם ובראב"ד לתו"כ שם.

(ח) וְכִבֶּם הַמַּטְהָר אֶת־בְּגָדָיו וְגִלְחָ אֶת־בְּלִי־שָׁעָרוֹ וְרָחַץ בַּמִּים וְטָהַר וְאַחֵר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְיֵשֵׁב מִחוּץ לְאֶהָלוֹ שְׁבַע יָמִים: וכבס, וגלח - במשנה שם וברמב"ם פי"א ה"א מבואר שמגלח תחלה ואח"כ מכבס בגדיו, כסדר

פרשת מצורע ■ נגעים ויקרא יד, א-לב טהרת המצורע

האמור בפסוק הבא בתגלחת שניה, וצ"ע למה שינו מהסדר הנכתב כאן, ע"י תפא"י שם יכין אות כה ובמשנ"א שם. וגלח – ע"י כהן דוקא כגילוח השני, רמב"ם שם ה"ג וה"ה, עפ"י תוספתא פ"ח ה"ו. וגלח – בתער. כל שערו – אם נשארו שתי שערות לא עשה כלום. כל שערו – מגלח כל שערות הגוף הנראה. וע"י ברמב"ם שם ה"א ובהשגות הראב"ד שם לענין מיעוט שער החוטם, וע"י בתו"כ שם ה"ז לענין מיעוט שער בית הסתרים, וע"י בפ"י הראב"ד שם. וראה כל סוגיית הגמ' בזה בסוטה טז ע"א – ע"ב.

וישב מחוץ לאהליו. מלמד שאסור צתשמיש המטה: במשנה ב שם ובתו"כ שם ה"א אמרו שיהא מנודה מביתו ואסור בתשמיש.

(ט) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי יְגַלַּח אֶת־כָּל־שְׁעָרָיו אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־זָקְנוֹ וְאֶת־צַדֵּיָו וְאֶת־כָּל־שְׁעָרָיו יְגַלַּח וּבָבֶם אֶת־בְּגָדָיו וְרִחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְיָתַח:

את כל שערו וגו'. כלל ופרט וכלל. להציא כל מקום כנוס שער ונראה: ראה סוגיית הגמ' בסוטה שם, בתו"כ פרק ב הלכות ב-ה, בפ"י הראב"ד שם, ובמה שצינו בפסוק הקודם.

(י) וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כִבְשִׁים תְּמִימִם וּכְבִּשָׁה אֶחָת בַּת־שְׁנָתָה תְּמִימָה וּשְׁלִשָּׁה עֶשְׂרִינִים סֵלֶת מִנְחָה בָּלוּלָה בַּשָּׂמֶן וּלֶגַּם אֶחָד שָׂמֶן:
וכבשה אחת. לחטאת: שלהלן בפסוק י"ג מבואר שכבש אחד לאשם, נשארו כבש אחד וכבשה אחת, וע"כ הזכר לעולה שלעולם עולה אינה באה אלא מן הזכר, נשארה הנקבה לחטאת. ושלשה עשרנים. לנסכי שלשה כזשים הללו, שחטאתו ואשמו של מצורע טעונים נסכים: ר"ל עשרון אחד לכל אחד מהכבשים למנחת נסכים, ולא שלשה עשרנים לקרבן אחד או למנחה לבדה, ואף שחטאות ואשמות אין טעונים נסכים מ"מ נתרבו חטאתו ואשמו של מצורע (במנחות צא ע"א, ובתו"כ פרק ב ה"י) שטעונים נסכים. וע"י בפ"י הראב"ד שם. ולג אחד שמן. להזות עליו שצב וליתן ממנו על תנוך אזנו ומתן זהונות:

(יא) וְהָעֹמֵד הַבֵּית הַמִּטְהָר אֶת הָאִישׁ הַמִּטְהָר וְאַתֶּם לִפְנֵי יְהוָה פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: מדיני סדר טהרתו להעמיד שם המצורע עם כל קרבנותיו, ושיעמדו כולם שם מקודם תנופת האשם ואילך. ויש נידון אם המצורע מצרף ידיו לידי הכהן (דרך שער נקנור, או בתוך שער נקנור) לעשות התנופה, ויש עוד נידון אם מביאים לו האשם לשער לסמוך עליו, ע"י בתו"כ פרשה ג הלכות ג, ז ובפירושי הראב"ד

שם, ובתוספתא פ"ח ה"ט, וברמב"ם הל' מחו"כ פ"ד ה"ב ובנו"כ שם, ובהל' ביאת מקדש פ"ג ה"ח, ועוד.

לפני ה'. צשער נקנור, ולא בעזרה עזמה, לפי שהוא מחוסר כפורים:

(יב) וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ לְאַשֶׁם וְאֶת־לֶגְ הַשָּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:

והקריב אותו לאשם. יקריבנו לתוך העזרה לשם אשם: ר"ל שהקרבה זו אין פירושו לשחיטת והקרבת הקרבן אלא להתחיל סדר עבודתה, שצריך תחילה תנופה ותנופת קרבן זה נעשה כשהוא עדיין חי, שלא כשאר קרבנות. והניף. שהוא טעון תנופה חי: והניף אתם. את האשם ואת הלוג:

(יג) וְשִׁחַט אֶת־הַכֹּבֵשׁ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הַחֲטָאת וְאֶת־הָעֹלָה בַּמָּקוֹם הַקָּדָשׁ בִּי בַחֲטָאת הָאֲשֶׁם הוּא לִכְהֵן קָדָשׁ קִדְשִׁים הוּא: במקום אשר ישחט וגו'. על ירך המזבח צנפון. ומה תלמוד לומר, והלא כבר נאמר בתורת אשם צפרשת לו את אהרן שהאשם טעון שחיטה צנפון, לפי שיצא זה מכלל אשמות לידון בהעמדה, (לעיל בפסוק י"א כתוב והעמיד ... ואותם, ובתו"כ פרשה ג ה"ג נדרש שהם טעונים עמידה כולם), יכול תהא שחיטתו במקום העמדתו, (ליד שער נקנור בפנים, קרוב למקום ההעמדה), לכך נאמר ושחט במקום אשר ישחט וגו': כי כחטאת. כי ככל החטאות: האשם. הוזה: הוא לכהן. בכל עבודות התלויות בכהן הוזהא אשם זה לחטאת, שלא תאמר הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות לינתן על תנוך ובהונות, לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, לכך נאמר כי כחטאת האשם הוא לכהן. יכול יהא דמו ניתן למעלה כחטאת, תלמוד לומר וכו', בתורת כהנים:

(יד) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֲשֶׁם וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן רִגְלוֹ הַיְמָנִית: ולקח הכהן – במשנה (פי"ד מ"ח) ובתו"כ (פרק ג ה"ד) אמרו ששני כהנים מקבלים הדם, אחד בכלי וזורקו ע"ג המזבח, ואחד ביד ונותן ממנו מתן בהונות. ובתוספתא נגעים פ"ט ה"ב אמרו שהמקבל ביד מקבל בשמאל (כדי לתת מתן בהונות באצבעו הימנית),

פרשת מצורע ■ נגעים ויקרא יד, א-לב מִהַרְתָּ הַמְצוּרַע

אבל הרמב"ם בהל' מחו"כ פ"ד ה"ב כתב שמקבל בימין ומערה לשמאל, וכן מבואר בתוספתא זבחים פ"ה ה"ז. ועיי' בנו"כ הרמב"ם שם, ויש שפירשו כוונתו שמקבל בשמאל היינו לאחר שעירה מימינו לשמאלו.

תנוך. גדר אִמְנָעִי שְׂבָאוֹן. ולשון תנוך לא נודע לי, והפותרים קורים לו טַנְדְּרוֹ"ס: בתו"כ פרק ג ה"ה נדרש מלת תנוך כמלה מורכבת מ'תוך' ו'נוך', שאינו צריך לא תוך ממש ולא נוך ממש דהיינו גובה, אלא גדר האמצעי. ועיי' בראב"ד מה שפי' בלשון 'נוך'. **זהו. גודל:** הראב"ד שם פי' שבהן הוא גם פרק אמצעי כמו באוֹן.

(טו) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֶּגְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית: בנגעים שם מ"י ובתו"כ שם ה"ז אמרו מצוה שיצק לתוך כפו של חבירו, ואם יצק לתוך כף עצמו יצא. (בסוף המשנה שם ובתו"כ שם ה"ז לדעת ר"ע אם חסר הלוג אחר שיצק יביא אחר, הרי שחל תחילת עבודתו במעשה היציקה, ורי' ישמעאל חולק שאינו צריך להביא אחר אלא אם חסר משהתחיל המתנות, שאין היציקה קובעת).

(טז) וְשָׁבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהִזָּה מִן־הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פַּעַמִּים לִפְנֵי יְהוָה: לפני ה'. כנגד צית קדשי הקדשים:

(יז) וּמִיֵּתֵר הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־תֵּנוּךְ אֲזֵן הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־כַּהֵן יְדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־כַּהֵן רִגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דָּם הָאִשָּׁם: להלן בפסוק כ"ח מביא רש"י דברי התו"כ שם ה"י על פסוק זה שיעל דם האשם היינו שיקדים הדם לשמן, ולא שיתן על הדם שנתן כבר, שלהלן בפסוק כ"ח נאמר על מקום דם האשם, ואמרו שאין הדם גורם אלא המקום גורם.

(יח) וְהִנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּטְהָר וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה: במשנה שם ובתו"כ שם הי"ב נחלקו אם מתנה זו מעכבת. והרמב"ם שם פסק שמעכבת. ועיי' בכס"מ ולח"מ הל' מחו"כ פ"ה ה"ה. ועיי'ע בראב"ד לתו"כ שם ובסוגיית הגמ' זבחים ו ע"ב.

(יט) וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־תַּחֲטָאֹת וּכְפָר עַל־הַמִּטְהָר מִטְּמֵאָתוֹ וְאַחֵר יִשְׁחַט אֶת־הָעֶלָּה:

(כ) וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַהּ וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן וְיִטְהַר: ם בתו"כ שם הי"ד נדרש שאיברי עולה קודמין לאימורי חטאת. ועי' בפ"י הראב"ד.

ואת המנחה. מנחת נסכים של צהמה: ר"ל שאין זו מנחה נפרדת אלא מביא שלשת העשרונים של מנחות הנסכים לשלש הבהמות שהביא, עשרון לכל בהמה.

(כא) וְאִם־כֹּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מִשְׁנֵה וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אֲשֶׁם לַתְּנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשְׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה וְלֵג שֶׁמֶן: ועשרון סלת אחד. לכצט זה שהוא אחד יציא עשרון אחד לנסכיו: ולוג שמן. למת ממנו על הצהונות, ושמן של נסכי המנחה לא הוזקק הכתוב לפרש:

(כב) וּשְׁתֵּי תָרִים אֹז שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ וְהִנֵּה אֶחָד חֲפֹאֵת וְהָאֶחָד עֹלָה:

(כג) וְהִבִּיא אֹתָם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה:

ציום השמיני לטהרתו. שמיני לצפרים ולהזאת עץ ארז ואזוב ושני תולעת: בא לפרש שאין הכוונה ליום השמיני מאז שנטהר, דהיינו שמיני מיום השביעי, אלא שמיני לתחילת סדר טהרתו.

(כד) וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־כֶּבֶשׂ הָאֲשֶׁם וְאֶת־לֵג הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:

(כה) וְשִׁחַט אֶת־כֶּבֶשׂ הָאֲשֶׁם וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמֵם הָאֲשֶׁם וָנֹתַן עַל־תַּנְוֹךְ אֹזֶן־הַמִּטְהַר הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן רִגְלוֹ הַיְמָנִית:

(כו) וּמִן־הַשֶּׁמֶן יִצַק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית:

(כז) וְהִנֵּה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית שֶׁבַע פַּעַמִּים לִפְנֵי יְהוָה:

(כח) וַנִּתֵּן הַכֹּהֵן מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ עַל־תֵּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטְהַר הַיָּמִינִית וְעַל־בִּהֶן יָדוֹ הַיָּמִינִית וְעַל־בִּהֶן כַּגְלוֹ הַיָּמִינִית עַל־מָקוֹם בָּם הָאֵשֶׁם:

על מקום דם האשם. אפילו נתקנה הדם, למד שאין הדם גורם אלא המקום גורם: דרשת התו"כ, ע"י מ"ש לעיל פסוק י"ז.

(כט) וַהֲנוֹתָר מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּטְהַר לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה:

(ל) וַעֲשֶׂה אֶת־הָאֶחָד מִן־הַתְּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיָּזֵנָה מֵאֲשֶׁר תִּשְׁיֹג יָדוֹ:

(לא) אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁיֹג יָדוֹ אֶת־הָאֶחָד חֲטָאָת וְאֶת־הָאֶחָד עֲלָה עַל־הַמִּנְחָה וּכְפָר הַכֹּהֵן עַל הַמִּטְהַר לִפְנֵי יְהוָה: 'אשר תשיג' (פסוק כ"ב), 'מאשר תשיג' (פסוק ל), ו'את אשר תשיג' (פסוק זה) נדרשו בתו"כ לדיני עשיר והעני או עני והעשיר, ועיין עוד בנגעים פי"ד מי"א.

(לב) זֹאת תוֹרַת אֲשֶׁר־בוֹ נִגַע צִרְעָת אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁיֹג יָדוֹ בַּטְּהָרָתוֹ:

נגעי בתים

אין נגעים מטמאים אלא בבית שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות או יותר, ויש בו ארבעה כתלים בארבע רוחות, לא עגול ולא משולש ולא ה' כתלים (פנטיגון), ובכל כותל לפחות שתי אבנים (כדעת ר"ע במשנה נגעים פי"ב מ"ג, וכ"פ הרמב"ם), ונבנה מאבנים עצים ועפר (בשיעורים מסויימים מכל א' מהם, כמפורט במשניות נגעים, בתו"כ, וברמב"ם). בתים שבירושלים או בחוצה לארץ אין מטמאים בנגעים, וכן בית של עכו"ם אינו מטמא.

מראות נגעי בתים הם או ירקרק, דהיינו ירוק חזק, או אדמדם, דהיינו אדום חזק, בלבד, ולא שאר מראות, וצריך שיהא נראה מראה שפל (שקוע) מן הקיר. שתי המראות (ירקרק ואדמדם) מצטרפים זה עם זה לשיעור נגע. שיעור הנגע הוא כשני גריסים, דהיינו שני גריסים אורך על גריס רוחב. וצריך שיבא על שתי אבנים (כדעת ר"ע במשנה פי"ב מ"ג, ובתו"כ, וכן פסק הרמב"ם). פשיון הרחוק מטמא בבתים (לכו"ע) בשיעור גריס, והקרוב בכל שהוא. נגע החוזר אחר חליצה וקיצוע צריך כשיעור נגע מתחילה דהיינו שני גריסים.

הרואה נגע בביתו אומר לכהן כנגע נראה לי בבית. ובא הכהן ומִצָּנָה לפנות כל אשר נמצא בבית. אח"כ נכנס ורואה הנגע, אם הוא נגע טמא, יוצא מן הבית ומסגירו ז' ימים. כל הבא אל הבית בימי הסגרו, בין אדם ובין כלים, נטמאים. בסדר טומאת וטהרת נגעי הבתים אחר הסגר הראשון יש כמה דינים ואפשרויות. א. לפעמים צריך קילוף בלבד, והיינו שקולף האבן במקום שהיה שם הנגע. (בפירוש הר"ש נגעים סוף פי"ב משמע שצריך גם טיחה במקום הקילוף, אבל במשנה וברמב"ם לא הוזכרה). ב. לפעמים מטהר הבית בהבאת צפרים וסדר הבאת צפרים הוא כנ"ל בטהרת המצורע כשהלך הנגע, שמביא שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזוב וכלי חרס עם מים חיים, ושוחט צפור אחד וממצה דמה לתוך מים החיים וקובר הצפור השחוטה, ואוגד הארז והאזוב ושני התולעת ולוקח האגודה ביחד עם הצפור החיה, וטובלם בדם ובמים החיים, ומזה ממנו שבע פעמים על משקוף הבית מבחוץ, ומשלח הצפור החיה. ג. לפעמים צריך הסגר שני או שלישי. (הסגר שני היינו בסה"כ י"ג יום, שיום ז' עולה לכאן ולכאן, והסגר שלישי היינו בסה"כ י"ט יום, שגם יום י"ג עולה לכאן ולכאן). ד. לפעמים צריך חליצה וקיצוע, דהיינו שחולץ האבנים המנוגעים (כולל מקום הפשיון, ואפילו פשיון הרחוק) והעפר שסביבותיהם, ומשליכם מחוץ לעיר, ומביא אבנים ועפר אחרים תחתיהם וטוח המקום מחדש. ה. לפעמים צריך נתיצת כל הבית, והאבנים אסורים בהנאה לעולם. במשנה נגעים (פי"ג מ"א) נשנית עשרה בתים, דהיינו עשרה אופנים ואפשרויות בסדר נגעי בתים, ואלה הן בקיצור:

א. אם בסוף שבוע ראשון כהה מראה הנגע (למראה הנקרא מראה שני, דהיינו מירקק לירוק או מאדמדם לאדום, או פחות מזה), קולף האבנים במקום שהיה שם הנגע, וטהור.

ב. וכן אם הלך הנגע לגמרי בסוף שבוע ראשון, דינו כנ"ל שקולפו וטהור.

ג. אם עמד הנגע בסוף שבוע ראשון, מסגירו שבוע שני. אם בסוף הסגר שני כהה הנגע, קולפו ומטהר הבית בהבאת צפרים.

ד. וכן באופן הנ"ל אם בסוף הסגר שני הלך הנגע, קולפו ומטהר הבית בהבאת צפרים.

ה. אם פשה הנגע אחר הסגר ראשון, צריך חליצה קיצוע וטיחה, והסגר שני. אם חזר אחר הסגר שני צריך נתיצת הבית. (חזרת הנגע אחר חליצה צריך להיות כשיעור נגע – ב' גריסין, ואין צריך להיות באותו מקום שהיה הנגע מתחילה אלא בכל מקום שבבית נחשבת חזרה. ואין צריך לבא בפשיון דהיינו בגודל יותר משיעור הנגע הראשון, ואף שנקרא 'פשה' בקרא, כך נדרש בתו"כ, והובא ברש"י, וכן מבואר במשניות.)

- ו. אם אחר חליצה והסגר שני לא חזר הנגע, מטוהר הבית בהבאת צפרים.
 - ז. אם עמד בסוף הסגר ראשון, מסגירו שנית. אם פשה בהסגר שני צריך חליצה וטיחה, והסגר שלישי. אם חזר אחר הסגר שלישי צריך נתיצת הבית.
 - ח. באופן הנ"ל, אם לא חזר אחר הסגר שלישי, מטוהר הבית בצפרים.
 - ט. אם עמד בסוף שבוע ראשון והסגירו שנית ועמד גם בסוף שבוע שני, צריך חליצה וטיחה ומסגירו שבוע שלישי. אם חזר אחר הסגר שלישי צריך נתיצה.
 - י. באופן הנ"ל, אם לא חזר אחר הסגר שלישי מטוהר הבית בצפרים.
- הרמב"ם בפ"ד ה"ב כתב שאם בא כולו נגוע בתחילה יסגיר. בתוספתא פ"ז הט"ו מבואר שפריחה בכולו בבתים טמא.

טומאת הבית הנגוע - בית המוסגר מטמא כל הנכנס לתוכו. האבנים שעליהם הנגע מטמאים הנוגע בהם אפילו מאחוריהם. בית המוחלט הוא אב הטומאה ומטמא כל הנכנס לתוכו וכן הנוגע בו אפילו מאחוריו. וכן אבנים המנוגעים שחולצו מן הבית, או עצים אבנים ועפר מבית שנותן, אבות הטומאה הם הן ומטמאים במגע ובמשא, וכן מטמאים בביאה, שאם הוכנס כזית מהם לתוך בית טהור מטמאים אדם וכלים הנמצאים בבית. בית המוחלט שדינו לינתן, וכן אבנים שדינם להחליץ, אסורים בהנאה לעולם אפילו לאחר חליצה או נתיצה והוצאה חוץ לעיר.

(לג) וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

(לד) כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לְאֶחְזָה וְנָתַתִּי נֶגַע צִרְעָת בְּבֵית אֶרֶץ אֶחְזַתְכֶם:

ונתתי נגע זרע. בשורה היא להם שהנגעים צאים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות צתיים כל ארבעים שנה שהיו ישראל צמדצר, ועל ידי הנגע נותן הצית ומואלץ:

(לה) וּבֹא אֲשֶׁר־לְךָ הַבַּיִת וְהִגִּיד לְבִנְךָ לֵאמֹר כְּנָעַן נִרְאָה לִי בְּבֵית: כנגע נראה לי בבית. אפילו תלמיד חכם שידע שהוא נגע ודאי לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי, אלא כנגע נראה לי:

(לו) וַיִּצְוֶה הַכֹּהֵן וּפְנֵי אֶת־הַבַּיִת בְּטָרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת־הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל־אֲשֶׁר בַּבַּיִת וְאַחֵר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת־הַבַּיִת: כְּמֵרֶס יֵצֵא הַכֹּהֵן וּגו'. שכל זמן שאין כהן נזקק לו, אין שם חורט טומאה: ולא יטמא כל אשר צבית. שאם לא יפנהו ויצא הכהן ויראה הנגע, נזקק להסגר, וכל מה שצמחו יטמא. ועל מה חסה תורה, אם על כלי שטף, יטבילם ויטהרו, ואם על אוכלין ומשקין, יאכלם צימי טומאתו, הא לא חסה התורה אלא על כלי חרס, שאין להם טהרה במקוה: ע"י בנגעים פ"ב מ"ה ובתו"כ פרשה ה הי"ב מחלוקת תנאים מה צריך לפנות מן הבית, אם דברים המקבלים טומאה כדי שלא יטמאו, או שחייב לפנות הבית לגמרי מכל וכל, וע"י בראב"ד שם שפי" לפי המ"ד שמפנה הכל שהתורה אמרה שיתעסק בפינוי שמא בין כך ילך לו הנגע ע"י תשובתו של בעה"ב.

(לז) וְרָאָה אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֵת הַבַּיִת שְׁקַעְרֹרֶת יִרְקַקְתָּ אֹז אֲדָמָה וּמְרֵאִיהֶן שְׁפַל מִן־הַקִּיר:

שקערורת. שוקעות צמראיהן: בתו"כ פרשה ו ה"ה: ומראיהן שפל מן הקיר ולא ממשן.

(לח) וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת וְהִסְגִּיר אֶת־הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים: ויצא והסגיר - בגמ' חולין י ע"ב הוכיחו מכאן דסמכינן אחזקה, שסוגר הכהן הבית אחר שייצא ואינו רואה הנגע בשעת הסגר ושמא בין כך נפחת משיעורו, ראה סוגיית הגמ' שם. ויש נידון אם יוצא מן הבית כדי שלא יטמא, או שכך מצותו, ויש שדנו שאם לא יצא בדיעבד אינו מוסגר, ראה תו"כ פרשה ו ה"ו (נוסחאות שונות בזה), וע"י רש"י חולין שם, ר"ש ורא"ש נגעים פ"ב מ"ו, מל"מ טו"ז פ"ד ה"ה, ועוד. והסגיר - במל"מ שם דן אם צריך סגירת הדלת בפועל, שכן משמע מהראשונים בנדרים נו ע"ב, או שעיקר ההסגר הוא כמו בנגעי אדם ובגדים שפוסק טומאה על הנגע. ואם יש דין סגירת הבית בפועל, א"כ לכאורה אסור לפתוח הבית כל ז'.

(לט) וַיֵּשֶׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פֶשֶׁה הַנֶּגַע בְּקִירֵת הַבַּיִת: פשיון הקרוב בכל שהוא והרחוק בכגרים (כך הדין בנגעי בתים לכו"ע).

(מ) וַצֹּהֶר הַכֹּהֵן וַחֲלָצוּ אֶת־הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן הִנֵּנֶע וְהַשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל־מַחֲוִיץ לְעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא: תו"כ פרק ד ה"א: הציווי בכהן והחליצה בכל אדם.

וחללו את האבנים. כתרגומו וישלפון, יטלו משם, כמו (דצרים כה ט) וחללה נעלו, לשון הסרה: אל מקום טמא. מקום שאין טהרות משתמשות שם, למדך הכתוב שהאבנים הללו מטמאות מקומן בעודן בו: משמע רק בעודן בו, שטמאים באהל ומטמאים אדם המאהיל עליהם, ומקום שאין טהרות משתמשות שם' היינו מקום שאין רגילות להשתמש שם בטהרות והוא זהירות שלא יבואו ליטמא שם, אבל אין קרקע עולם נטמא. אבל בתו"כ פרק ד ה"ד אמרו שיהא מקומו טמא, רי"א לרבות הנטול. ועי' בראב"ד שם ובפירוש הר"ש לנגעים פי"ב סוף מ"ו כמה פירושים בזה, ולפי כמה מהם יוצא שהמקום טמא. ועי' בחזו"א נגעים סי' י ס"ק י"ז, ובחי' הגרי"ז (סטנסיל) זבחים קיג ע"א, שפירשו שמקומו נקרא מקום טמא לשריפת פרים הנשרפים ופרה אדומה שצריכים מקום טהור.

(מא) וְאֶת־הַבֵּית יִקְצַע מִבֵּית סָבִיב וְשִׁפְכוּ אֶת־הָעֶפֶר אֲשֶׁר הִקְצֹו אֶל־מַחֲוִיץ לְעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא:

יקצע. רודוניי"ר צלע"ז. וצלשון משנה יש הרצה: מבית. מבפנים: סביב. סביבות הנגע, צמורת כהנים נדרש כן שיקלוף הטיח שסביב אבני הנגע: הקלו. לשון קלה, אשר קצעו בקלות הנגע סביב:

(מב) וַלְקַחוּ אֲבָנִים אַחֲרֹת וְהִבִּיאוּ אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וַיִּטֹּחַ אֶת־הַבֵּית: אבנים אחרות – במשנה שם ובתו"כ שם ה"ז דרשו מ'אחרות' שאינו נוטל אבנים מצד זה ומביא לצד זה. ודרשו עוד מ'ולקחו אבנים', 'והביאו אל תחת האבנים', שאין חולצים פחות משתי אבנים ואין מביאים פחות משתים, ואין מביא אחת תחת שתים ולא שתים תחת אחת, אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש וכו'.

(מג) וְאִם־יָשׁוּב הִנֵּנֶע וּפָרַח בַּבֵּית אַחֵר חֲלָץ אֶת־הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי הַקְצוֹת אֶת־הַבֵּית וְאַחֲרֵי הַטּוֹחַ:

הקצות. לשון העשות וכן הטוח, אבל חלץ את האבנים מוסב הלשון אל האדם שחלץ והוא משקל לשון כבד, כמו כפר, דצר: ואם ישוב הנגע וגו'. יכול חזר בו דיוס יהא טמא, תלמוד לומר ושז הכהן ואם ישוב, מה

שיצה האמורה להלן בסוף שבוע, אף שיצה האמורה כאן בסוף שבוע:
צריך הסגר ז' ימים, וככל דיני נגעים, אם חזר הנגע או הלך תוך ז' ימים אינו מעלה ומוריד, אלא מזה שנראה לכהן בסוף ז', אם חזר הנגע טמא, ואם הלך טהור, ואף אם חזר תוך ז' והלך בסוף ז' טהור.

(מד) וְבֵא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פִשְׁתָּה הִנֵּגַע בְּבֵית צִלְעַת מִמְּאֲרַת הָיָא בְּבֵית טָמֵא הוּא:

וצא הכהן וראה והנה פשה. יכול לא יהא החוזר טמא אלא אם כן פשה, נאמר נרעת ממארת צבתיס ונאמר נרעת ממארת צבגדיס, מה להלן טמא את החוזר אף על פי שאינו פושה, אף כאן טמא את החוזר אף על פי שאינו פושה, אם כן מה תלמוד לומר והנה פשה, שמטמא בחזרה בלבד ולא צריך שיפשה יותר ממה שהיה, אלא - אינן כאן מקומו של מקרא זה, אלא ונתן את הבית (הפסוק הבא - פסוק מה) היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע (לעיל פסוק מג, לומר שאם ישוב הנגע בבית (אפילו בלא פשיון), ונתן וכו'). ומה שנאמר כאן וראה והנה פשה ענין אחר הוא, הא לא צא ללמד אלא על נגע העומד צעיניו בשבוע ראשון וצא בסוף שבוע שני ומלאו שפשה, שלא פירש צו הכתוב למעלה כלום צעומד צעיניו בשבוע ראשון שלמעלה (פסוק לט) לא דיבר אלא כשפשה הנגע אחר הסגר ראשון, ולמדך כאן בפשיון זה שאינו מדבר אלא צעומד בראשון ופשה בשני ומה יעשה לו. (וממילא נלמד גם הדין שאם עמד ולא פשה בשבוע ראשון שצריך הסגר שני). יכול יתלנו, כמו שסמך לו (פסוק מה) ונתן את הבית, תלמוד לומר ושז הכהן (פסוק לט) וצא הכהן (פסוק מד), נלמד ציאה משיצה בגזירה שוה, מה שיצה כשפשה בשבוע ראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע שני, אף ציאה כשעמד בשבוע ראשון ופשה בשבוע שני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע שלישי. ואם חוזר, נותן. לא חזר, טהור. ומנין שאם עמד צוה וצוה שלא פשה אפילו בשני, חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע שלישי, תלמוד לומר וצא (כאן בפסוק מד. יש נוסחאות (בתו"כ) של"ג כאן 'ובא'), ואם צא יצא (להלן בפסוק מה), צמה הכתוב מדבר, אם צפושה בראשון הרי כבר אמור, אם

צפושה צשני הרי כזר אמור, הא אינו אומר וצא, ואס צא יצא משמע שתי ביאות, אלא את שצא צסוף שצוע ראשון וצא צסוף שצוע שני וראה והנה לא פשה. זה העומד מה יעשה לו, יכול יפטר וילך, כמו שכתוב כאן (בפסוק מו) וטהר את הצית, תלמוד לומר (שם) כי נרפא הנגע, לא טהרתי אלא את הרפוי ולא כשעדיין עומד במראהו, מה יעשה לו, ביאה אמורה למעלה (פסוק מד – ובא הכהן) וביאה אמורה למטה (פסוק מו) – ואם בא יבא הכהן, מה בעליונה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שצוע, דגמר לה זהו שיצה זהו ביאה שלעיל נלמד בגז"ש שיבה מביאה שבעמד בראשון ופשה בשני צריך חליצה וטיחה והסגר שלישי, אף צתחתונה כן וכו' דהיינו אף בעמד שני שבועות צריך חליצה וטיחה והסגר שלישי, כדאיתא צתורת כהנים. גמרו של דבר אין נתיצה אלא צנגע החוזר אחר חליצה וקצוע וטיחה, ואין החוזר צריך פשיון.

וסדר המקראות כך הוא, ואס ישוב (פסוק מג), ונתץ (פסוק מו), והצא אל הצית (פסוק מז), והאוכל צצית (פסוק מז), וצא הכהן וראה והנה פשה (פסוק מד). ודבר הכתוב צעומד צראשון שנותן לו שצוע שני להסגרו, וצסוף שצוע שני להסגרו צא וראהו שפשה, ומה יעשה לו, חולץ וקוצה וטח ונותן לו שצוע. חזר, נותץ. לא חזר, טעון צפרים, שאין צנגעים יותר משלשה שבועות: (פסוק מו) ואס צא יצא. לסוף שצוע שני וראה והנה לא פשה. מקרא זה צא ללמד צעומד צעיניו צראשון וצשני מה יעשה לו, יכול יטהרנו כמשמעו של מקרא וטהר הכהן את הצית, תלמוד לומר כי נרפא הנגע, לא טהרתי אלא את הרפוי, ואין רפוי אלא הצית שהוקצה והוטח ולא חזר הנגע, אצל זה טעון חליצה וקצוי וטיחה ושצוע שלישי. וכן המקרא נדרש, ואס צא יצא – צשני, וראה והנה לא פשה, יטיחנו, ואין טיחה צלא חלוץ וקצוי. ואחרי הטוח את הצית וטהר הכהן את הצית אס לא חזר לסוף השצוע, כי נרפא הנגע, ואס חזר כזר פירש על החוזר שטעון נתיצה:

לסיכום הדינים העולים, ראה מ"ש בהקדמה לפרשה זו קיצור דיני עשר בתים שנשנו במשנת נגעים.

(מה) וְנָתַן אֶת-הַבַּיִת אֶת-אַבְנָיו וְאֶת-עֲצָיו וְאֶת כָּל-עֹפֶר הַבַּיִת וְהוֹצִיא אֶל-מִחוּץ לְעִיר אֶל-מָקוֹם טָמֵא: ראה מ"ש על רש"י לעיל פסוק מ.

(מו) וְהָבֵא אֶל-הַבַּיִת כָּל-יְמֵי הַסִּגְרֹת אֹתוֹ יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

כל ימי הסגיר אותו. ולא ימים שקלף את נגעו, ע"י בראב"ד לתו"כ פרק ה ה"ד שפירש שאם קלף הנגע תוך ימי הסגרו, אף שעבר בלאו משום השמור בנגע הצרעת כמי שקצץ בהרתו, מ"מ לא קנסינו לטמא הנכנס בתוכו, ע"ש. (ויש שפירשו דהיינו אחר חליצה וטיחה קודם שהספיק להסגירו שוב, ע"י רא"ם, מלב"ם). יכול שאני מוֹצִיא המוחלט שקלף את נגעו אם חזר הנגע לאחר חליצה וטיחה והסגר והבית מוחלט וצריך נתיצה, אם קלף הנגע קודם נתיצת הבית יכול הנכנס בו לא יטמא, תלמוד לומר כל ימי: יטמא עד הערב. מלמד שאין מטמא בגדים. יכול אפילו שהם צכדי אכילת פרס, תלמוד לומר והאוכל צבית יכבס את צגדיו. אין לי אלא אוכל, שוכב מנין, תלמוד לומר והשוכב. אין לי אלא אוכל ושוכב, לא אוכל ולא שוכב אלא שוהה בבית בלבד מנין, תלמוד לומר יכבס יכבס, ריבה. אם כן למה נאמר אוכל ושוכב, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילת פרס: נמצא שכל השוהה בבית אינו מטמא בגדים שעליו עד שישהה כשיעור זמן כדי אכילת פרס. והיינו כשהנכנס לבית לבוש בבגדיו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידיו, אבל הנושא בגדיו ואינו לבוש בהם ונכנס כך לבית הוא והם טמאים מיד אפילו לא שהה כשיעור הנ"ל, כמו כלים שהוכנסו בבית לבדם בלי האדם הנושאם, או ע"י בהמה או גוי שאינם נטמאים בנגעים, שטמאים מיד.

(מו) וְהִשְׁכַּב בַּבַּיִת יְכַבֵּם אֶת-בְּגָדָיו וְהֵאָכַל בַּבַּיִת יְכַבֵּם אֶת-בְּגָדָיו: כמבואר ברש"י בפסוק הקודם שהנכנס בבית לבוש בגדים אין בגדיו נטמאים עד שישהה שם שיעור אכילה או שכיבה.

(מח) וְאִם-בֵּא יָבֵא חֶבְהֹן וְרָאָה וְהָיָה לֹא-פֶשֶׁה הִנֵּלַע בַּבַּיִת אַחֲרֵי הַמֶּנֶח אֶת-הַבַּיִת וְאַחֲרֵי חֶבְהֹן אֶת-הַבַּיִת כִּי גִרְפָּא הִנֵּלַע: לא פשה היינו לא נראה, שלא חזר כלל אפילו בלי פשיון, ע"י רש"י לעיל פסוק מד.

(מט) וְלָקַח לַחֲטָא אֶת־הַבֵּית שְׁתֵּי צִפְרִים וְעֵץ אֲרָז וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאֵזֹב:

(נ) וַשְּׁחַט אֶת־הַצֹּפֶר הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חָרָשׁ עַל־מַיִם חַיִּים:

(נא) וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֲרָז וְאֶת־הָאֵזֹב וְאֶת־שְׁנֵי הַתּוֹלְעֹת וְאֵת הַצֹּפֶר הַחֲדָה וַיִּטְבֵּל אֹתָם בְּדָם הַצֹּפֶר הַשְּׁחוּטָה וּבַמַּיִם הַחַיִּים וְהִנֵּה אֶל־הַבֵּית שָׁבַע פְּעָמִים: כל סדר טהרה ופרטיו כמבואר לעיל בטהרת אדם המצורע כשנרפא נגעו, אלא ששם מזה על המצורע וכאן על משקוף הבית.

(נב) וַחֲטָא אֶת־הַבֵּית בְּדָם הַצֹּפֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצֹּפֶר הַחֲדָה וּבְעֵץ הָאֲרָז וּבְאֵזֹב וּבְשְׁנֵי הַתּוֹלְעֹת:

(נג) וַשְּׁלַח אֶת־הַצֹּפֶר הַחֲדָה אֶל־מַחוּץ לְעִיר אֶל־פְּנֵי הַשֹּׁהַן וּכְפָר עַל־הַבֵּית וַיִּטְהַר:

(נד) זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל־נֶגַע הַצִּרְעָת וּלְנִתְקַם:

(נה) וּלְצִרְעַת הַבֶּגֶד וּלְבִיָּת: בסוף פרשת תזריע נדרש בתו"כ (פט"ז הי"ב) מכאן שהוקשו אדם ובגדים המנוגעים לבית, מזה בית מטמא בביאה (כשנכנס אדם לבית המנוגע) אף כולם מטמאים בביאה (כשנכנס אדם המנוגע או שהוכנס בגד המנוגע לבית, שמטמאים כל אשר בבית), עיי' בראב"ד שם.

(נו) וְלִשְׂאֵת וּלְסַפַּחַת וּלְבִקְחָת:

(נז) לְחֹרֶת בְּיוֹם הַטָּמֵא וּבְיוֹם הַטָּהָר זֹאת תּוֹרַת הַצִּרְעָת: ם

להורת ציוס הטמא. איזה יום מטהרו ואיזה יום מטמאו: רש"י מפרש פשוטו של מקרא ש'ביום' פירושו איזה ימים הראויים לטהרה ואיזה לטומאה, והיינו דיני נגעים מתי ראוי לטהרו ומתי ראוי לטמאו. ובתו"כ פרשה ז הט"ז נדרש שביום הוא מטמא וביום הוא מטהר.